

vergadering **C51**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

van 9 november 2022

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Meyrem Almaci aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over ruimingscijfers van kadavers van landbouwdieren – 316 (2022-2023)	3
VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de appelteelt in Vlaanderen – 321 (2022-2023)	10
VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de Europese natuurherstelwet – 398 (2022-2023)	14
VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het aanpassen van de Pachtwet – 423 (2022-2023)	17
VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het stageverslag 'Koolstofverdienmodellen in de landbouw' van de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij – 492 (2022-2023)	19
VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het nieuwe mestactieplan – 496 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de opmerkingen van de Europese Commissie met betrekking tot de maatregelen tegen nitraatuitspoeling in het strategisch plan voor het gemeenschappelijk landbouwbeleid en de samenhang met een volgend mestactieplan – 502 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het zevende Mestactieplan en de afstemming met het gemeenschappelijk landbouwbeleid – 513 (2022-2023)	21

VRAAG OM UITLEG van Meyrem Almaci aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over ruimingcijfers van kadavers van landbouwdieren – 316 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Almaci heeft het woord.

Meyrem Almaci (Groen): Minister, uit een schriftelijke vraag van collega Steenwegen aan minister Demir blijkt dat Vlaanderen jaarlijks 7.443.834 euro belastinggeld uitgeeft aan het ophalen van kadavers van landbouwdieren die vroegtijdig zijn overleden, nog voor ze in het slachthuis zijn geraakt. Hierachter zitten bijzondere hoge aantallen dieren. Jaarlijks sterven zo'n 3 miljoen dieren voor ze het slachthuis bereiken. Dat is een enorm verlies aan dierenlevens, vooral bij kippen en varkens.

Uit het antwoord van het kabinet-Demir blijkt dat in 2021 bij de Vlaamse veeteeltbedrijven 550.000 varkens, 111.000 runderen, 35.000 schapen en geiten enzovoort dood werden opgehaald. Die worden individueel geteld. Daarnaast wordt er dood pluimvee opgehaald in bakken, 'ton' zoals men dat in het jargon noemt. Uit het antwoord blijkt dat men 54.765 bak of ton heeft opgehaald. Een recipiënt weegt daarbij tussen de 50 en 200 kilogram, een kip weegt tussen 1,7 en 2,8 kilogram. Daarmee kan men het aantal dieren berekenen. Men kan een heel conservatieve schatting maken met recipiënten van 50 kilogram en kippen met het minimumgewicht. Dan nog komen we aan een bedrag in de miljoenen. Met een heel conservatieve schatting, met recipiënten van gemiddeld 50 kippen van 2 kilogram per recipiënt, komen we aan een totaal van 2,7 miljoen kippen. Dat zijn dan alleen nog maar kippen. Zelfs als het minimumgewicht van een kip en per recipiënt wordt gehanteerd als uitgangspunt, eindigen de aantallen ver boven het miljoen. Tezamen met de individueel getelde dieren en kuikens en eendags-haantjes, die vermalen worden, zitten we aan een hallucinant aantal. In het licht van deze cijfers en een reactie van uw kabinet – ik weet niet of het van uzelf kwam of van een medewerker – in de krant, stel ik graag een paar verduidelijkende vragen.

Wat is uw evaluatie van de cijfers die uw collega Demir en Rendac hebben vrijgegeven? Het zijn officiële cijfers van een collega-minister en van de instantie die de kadavers opruimt. Hoe evalueert u de kosten voor de belastingbetaler en de aantallen?

In de krant kwam uw reactie die deze cijfers betwiste, zonder evenwel andere cijfers te citeren. Ik stelde een schriftelijke vraag naar andere cijfers. Het antwoord luidde: 'Die hebben we niet.' Dat maakt dat ik hier vandaag zit. Het is één ding om dat in een krant te betwisten, het is een ander ding om te zeggen dat u die cijfers niet hebt. Op welke basis betwist u de cijfers die wij via uw collega bekwamen en via de officiële instantie die de dieren ophaalt? Wat is de basis van die communicatie geweest? Ik vind het bizar gezien de antwoorden op mijn schriftelijke vraag en die van collega Steenwegen. Op welke cijfers hebt u zich gebaseerd? Hoe rijmt u dat met het antwoord op mijn schriftelijke vraag? Wat betekent dat als u dat zegt? Wat betekent dat qua kost, qua bronnen? Wie monitort de cijfers en op welke manier, op uw kabinet?

Hoe evalueert u het feit dat de belastingbetaler moet betalen voor de ruiming van die kadavers?

Op welke manier wordt er concreet samengewerkt om de sterftegraad naar beneden te halen in de intensieve landbouw? Er was een duidelijke vermelding van een samenwerking met het kabinet-Dierenwelzijn. Ik zou graag een toelichting

krijgen: hoe vaak, met welke streefcijfers, op wiens initiatief wordt er samengewerkt? Kunt u die claim hier verder verduidelijken? Wat was het resultaat?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Mevrouw Almaci, om het risico op voortijdige mortaliteit te verlagen, wordt door de Europese Unie een dierengezondheidsbeleid gevoerd dat bindend is voor de lidstaten. In België werd in nasleep van de dioxinecrisis beslist dat dit beleidsdomein de exclusieve bevoegdheid is van de federale minister van Volksgezondheid. Het was een bewuste beleidskeuze van de toenmalige meerderheid om dit beleid los te koppelen van het landbouwbeleid en dus niet samen met het landbouwbeleid te regionaliseren in het kader van de vijfde staatshervorming in 2004. Voor de evolutie en beleidsevaluatie op het vlak van sterfte van landbouwhuisdieren moet ik u dus verwijzen naar de hiervoor bevoegde federale collega. Op de website van de administratie van federaal collega Clarinval, namelijk het Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen (FAVV), kunt u de evolutie van de dierengezondheidsbarometer volgen. Die wordt samengesteld uit diverse indicatoren, onder meer de mortaliteit bij de belangrijkste gedomesticeerde soorten.

Uit diverse wetenschappelijke studies blijkt dat de sterftegraad niet gerelateerd is – belangrijk – aan schaalgrootte of intensiteit. Op dat vlak spreken de feiten uw bewering toch wel tegen. Bij kippen is de sterfte bij vrije uitloop hoger dan bij verrijkte kooien. In de biologische varkenshouderij is de sterfte hoger dan in de gangbare varkenshouderij.

De Vlaamse overheid verplicht eigenaars van landbouwhuisdieren, zowel particuliere als professionele eigenaars, om gestorven dieren te laten ophalen en deskundig te verwerken. In België bezit de private nv Rendac een monopolie voor deze dienstverlening. Naast gedomesticeerde dieren zijn ook erkende opvangcentra van wilde dieren, bijvoorbeeld de vogelopvangcentra, wettelijk verplicht om deze diensten af te nemen van de nv Rendac.

Enerzijds omdat marktwerking hier ontbreekt wegens de monopoliepositie en anderzijds om het risico op het begraven of sluikstorten te beperken, voert de Vlaamse overheid al jaren een actief prijzenbeleid ten aanzien van Rendac. Dit wil zeggen dat we aan Rendac verbieden om zelf haar eigen prijzen te zetten voor b2b-dienstverlening (business-to-business) of b2c-dienstverlening (business-to-consumer) op het vlak van wilde dieren van erkende centra – b2b – alsook op het vlak van landbouwhuisdieren van particulieren – b2c – en professionelen – b2b. Als Vlaamse overheid reguleren we dus die prijzen wettelijk in uitvoering van het Vlaams omgevingsbeleid. Ik verwijs naar het Materialendecreet en het besluit van de Vlaamse Regering (BVR) betreffende dierlijke bijproducten.

Zo is onder meer bepaald dat de Rendacdienstverlening ten aanzien van landbouwhuisdieren van particulieren, bijvoorbeeld schapen of pony's, en opvangcentra van wilde dieren gratis moet zijn. Die kosten worden aan Rendac vergoed met de publieke middelen uit de Landbouwbegroting, waar u naar verwijst. Voor professionele houders is dit niet gratis, maar worden er maximumprijzen opgelegd die Rendac mag aanrekenen, hetzij via de prestatievergoeding hetzij via een abonnementsformule. Dat zijn prijzen die door een adviescommissie van de Vlaamse Regering worden voorbereid en die door een onafhankelijk auditor, die de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) aanstelt, worden gecontroleerd. Voor die categorie Rendacklanten komt de Landbouwbegroting tussen voor het deel van de reële kosten dat niet via de overheids gereguleerde prijzen is gedekt.

Om samen te werken rond gezondere dieren en lagere mortaliteit in de veehouderij, werd de vzw Dierengezondheidszorg Vlaanderen (DGZ) opgericht. Deze vereniging telt een 170-tal medewerkers en voert diverse programma's om

dierziekten en sterfte te voorkomen en bestrijden. Aangezien het federale niveau hiervoor beleidsmatig bevoegd is, wordt in hoofdzaak met hen samengewerkt, dus een samenwerking Dierenwelzijn met de federale overheid. Het is belangrijk dat daar geen misverstand over is. Aangezien het federale niveau hiervoor beleidsmatig bevoegd is, wordt die samenwerking hoofdzakelijk structureel met hen opgebouwd. Maar ook met de regionale landbouwwaardoriteiten wordt geregeld overlegd of samengewerkt, bijvoorbeeld op het vlak van preventie en sensibilisering.

Voedselproductie is dikwijls complex omdat er trade-offeffecten optreden. Verbetering op een terrein impliceert vaak inherent achteruitgang op een ander terrein. Maar op het vlak van uitval of voortijdige sterfte is het goede nieuws dat iedereen erbij te winnen heeft, in de eerste plaats onze veehouders zelf, want elk dier dat men voortijdig verliest, heeft uiteraard een negatieve effect op de bedrijfsresultaten.

De voorzitter: Mevrouw Almaci heeft het woord.

Meyrem Almaci (Groen): Dank u wel, minister. In tegenstelling tot wat uw kabinet in de krant heeft beweerd, hebt u op geen enkele manier de cijfers, die door uw collega Demir en door ons aan de krant zijn gegeven, betwist. Het kabinet heeft deze betwist. Het stond zo in de krant. Als ik zie dat uw medewerker zegt dat dit niet klopt, dan is het heel handig. Dan zal ik dat ook aan de journalist zeggen, en kan dat rechtgezet worden.

De officiële reactie vanuit het kabinet was dat de cijfers werden betwist, maar dat men geen alternatieve cijfers had. Ik vind dat zeer interessant, en ik vind het belangrijk om hier expliciet de puntjes op de i te zetten, want u zegt zelf terecht dat er geen misverstand mag ontstaan. Er mag inderdaad geen misverstand ontstaan. De cijfers die wij hebben gegeven, waren correct, en waren zelfs nog een understatement, zo blijkt uit het artikel van het Vlaams Infocentrum Land- en Tuinbouw (VILT). Het blijkt uit het artikel van VILT dat naar aanleiding van onze cijfers vervolgens is verschenen.

Het tweede dat ik wilde zeggen, is dat u voor de rest totaal naast de kwestie hebt geantwoord, en ik betreur dat eigenlijk. Ik begrijp dat het niet zo gemakkelijk is om daarop te antwoorden, omdat die cijfers niet bij u zitten. Ze zitten inderdaad bij het FAVV. We zijn ook overal een beetje gaan sprokkelen.

Ik heb nergens beweerd in mijn communicatie dat dit te maken heeft met verrijkte kooien en met biologisch. Dat is niet. Ik heb dat nergens in mijn communicatie gezegd, nergens. Ik vind het ook bizar dat er een antwoord komt alsof dat een communicatie van ons geweest zou zijn. Ons standpunt is heel eenvoudig. Wij zijn voor meer boeren en minder dieren, en meer natuurlijk gedrag van dieren.

Ik heb goed verstaan dat Rendac de prijzen mag zetten, maar dat er een maximumprijs is voor de privésector, dus dat het gratis is voor particulieren of in het geval van wild enzovoort, maar dat er eigenlijk een plafond is voor wat de professionele gebruiker moet betalen. En dus ga ik ervan uit – dat is een verduidelijkende vraag – dat de 7.443.000 et cetera euro waar collega Demir naar verwijst, de meerkosten zijn nadat door de professionele bedrijven betaald is, en dat de kost die vandaag aan de gebruiker gevraagd wordt, de werkelijke kost niet dekt, en dat de werkelijke kost meer dan 7.443.000 bedraagt, die door de belastingbetaler wordt betaald. Ik vind dat bizar. Maar goed, dat is een beleidskeuze natuurlijk.

En dan is er nog iets anders, dat hopelijk ook een misverstand was, dat ook in de krant stond: de claim vanuit het kabinet Landbouw dat er werd samengewerkt met het kabinet Dierenwelzijn. Ik heb die vraag aan de minister van Dierenwelzijn gesteld, en hij heeft op geen enkele manier naar de samenwerking of de aard van

de samenwerking verwezen. U kunt de beelden gerust bekijken. Ik heb ze ook op mijn website gezet.

Het is inderdaad zo – en dat blijkt uit de vraag die ik schriftelijk heb gesteld – dat de vzw Dierengezondheidszorg Vlaanderen samenwerkt – er is ook verwezen naar een ‘position paper’ – met Europa, maar dat is iets helemaal anders dan de concrete samenwerking waar opnieuw in de pers naar werd verwezen, vanuit uw kabinet met het kabinet Dierenwelzijn. Nochtans ben ik daar een grote vragende partij voor. Ik heb dat ook in een vorige commissie gezegd. Ik denk dat het heel goed zou zijn, als er rond dit thema een concrete samenwerking zou komen, met streefcijfers, met concrete doelen waarnaartoe gewerkt kan worden.

En ik heb opnieuw een aanvullende vraag, om heel duidelijk te zijn: is er een bereidheid om dat te doen, om daarover regelmatig overleg te hebben, of wordt er gezegd dat de cijfers bij het FAVV zitten, dat er een regionale samenwerking is met Dierengezondheidszorg Vlaanderen, en dat dat volstaat? Ik zou eigenlijk heel graag weten of u bereid bent om met de minister van Dierenwelzijn een soort stappenplan of werking hier rond op te zetten, zodanig dat wat in de krant werd gezegd, ook werkelijkheid zou mogen worden.

Want ik ben het met u eens: iedereen heeft hierbij te winnen. Ik meen dat oprecht. Iedereen heeft hierbij te winnen. Er is geen enkele boer die graag een dier ziet sterven, niemand, of het nu in de intensieve, de biologische of de kleinschaligere veehouderij is. Maar als je kijkt naar de cijfers vandaag, dan zijn dat hallucinante aantallen, waar enorm veel – en dat was de originele insteek van mijn vraag – dierenwelzijnsleed mee gepaard gaat, wat een enorme economische kost is, en een kost die ook een overfloweffect heeft op de belastingbetaler.

Dus vandaar mijn hartstochtelijk pleidooi om niet alleen maar claims te maken in de pers over samenwerking, maar het dan ook effectief te doen, grensoverschrijdend tussen die kabinetten, en om effectief samen met het kabinet Dierenwelzijn te kijken hoe we ervoor kunnen zorgen dat die cijfers verbeteren.

Ik heb ook die cijfers van VILT gezien. Op sommige vlakken – zoals ik daarnet zei – zijn onze berekeningen een zware onderschatting. Dan moet het toch onze gezamenlijke ambitie zijn om dat naar beneden te krijgen? Zoals ik daarnet zei: meer boeren, minder dieren per boer. Dat zou eventueel al kunnen helpen om de prijs te verbeteren, en het dierenwelzijnsleed te verminderen. Ik heb dat in de commissie Dierenwelzijn ook allemaal gezegd, dus ik zal het hier niet allemaal herhalen.

Maar sta me dan toch toe om me af te vragen hoe het komt dat er naar de journalist in kwestie zo’n andere communicatie vanuit het kabinet werd gehouden, als wat vandaag werd gezegd. En sta me dan ook toe om te zeggen dat ik toch had gehoopt dat hier vandaag zou gezegd worden dat de cijfers kloppen. Dat zou naar de buitenwereld toe elk misverstand wegnemen.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Collega’s, ik ga natuurlijk geen uitspraken doen over journalisten en kranten – wie wat gezegd heeft –, want ik was daar ook niet bij betrokken. Collega, ik betreur wel de wijze van berichtgeving rond deze thematiek. Ik herinner me zeer goed dat we het debat hebben gevoerd over hoe de cijfers in eerste instantie in de kranten zijn terechtgekomen. Het ging toen over gezonde varkens die vernietigd zouden worden. Daarover ging initieel de berichtgeving. *(Opmerkingen van Meyrem Almaci)*

Daarover ging initieel de berichtgeving!

Dan zijn er de uitstromen gekomen over het aantal dieren dat daartegenover zou staan.

Ik betreur heel sterk de berichtgeving op die manier, omdat dit debat en deze thematiek een sereen en correct debat verdient. De minister heeft heel duidelijk aangegeven dat de organisatie van het ophalen van dode dieren gebeurt door Rendac wegens sanitaire redenen. Daarachter zit een hele geschiedenis. Persoonlijk ben ik zeer blij dat we dat op deze manier organiseren. Dat maakt dat we in Vlaanderen, in België, maximaal gezondheids- en dierenrisico's en alles wat daarmee samenhangt, inperken. Daarmee zijn we voorloper op vele vlakken.

Minister, ik pleit ervoor om dat op deze manier verder te zetten. Dat is een bewezen systeem, het werkt. Ik hoop dat we daar niet van afstappen.

Inzake de aantallen zoals u ze meeg geeft – en dat is mijn enige basis – betreur ik enorm dat u geen context geeft. Louter een cijfer geven, komt inderdaad heel sterk over, maar het wordt niet tegenover het totale aantal dieren en de populatie gezet. Met andere woorden, het belangrijkste cijfer is: wat is de uitval op een bedrijf? De uitval is net de parameter van elke vee- of dierenhouder om te bekijken of zijn bedrijfsmanagement goed is of moet worden bijgestuurd. Die uitval is dé parameter! Zeggen dat daar niet aan gewerkt wordt, is gewoon de waarheid geweld aandoen. Dat is dé parameter. Vraag het aan elke veehouder of landbouwer die dieren houdt.

Het is eveneens de parameter in het landbouwkundig onderzoek rond dierenwelzijn. Ook daar stellen dat daar geen rekening mee wordt gehouden, is de waarheid geweld aandoen. Ik heb aan de commissie Dierenwelzijn al eens gesuggereerd om de landbouwkundige dierenwelzijnsonderzoekinstellingen te bezoeken. Het is ongelooflijk om te zien hoe daar dierenwelzijnsparameters – ziekte, gedrag enzovoort – in beeld worden gebracht en hoe dan wordt gezocht op welke manier men kan bijsturen.

U gaf aan dat u heel duidelijk voor net meer natuurlijk gedrag bent. Ik denk dat we allemaal maximaal natuurlijk gedrag van de dieren willen bekomen. Maar weet dat wetenschappelijk aangetoond is dat hoe meer we natuurlijk gedrag toelaten, hoe groter de uitval is. Die twee cijfers spreken elkaar dus tegen. (*Opmerkingen van Meyrem Almaci*)

Jawel, dat is wel waar! Dat is wel waar. Ik zeg niet dat het altijd zo is, maar wel in heel wat onderzoek. Het dierenwelzijnsonderzoek is altijd een evenwichtsoefening. Hoe kun je enerzijds natuurlijk gedrag maximaal inderdaad toch ook toelaten en anderzijds bijvoorbeeld bij kippen agressief pikgedrag of bij varkens staartbijten, kortom agressief gedrag, voorkomen? Dat is altijd die evenwichtsoefening. Zeggen dat die twee niet met elkaar in verband worden gebracht, vind ik heel spijtig, want dat is gewoon incorrect. Het is gewoon dé basis en dat zijn de parameters waar heel duidelijk op wordt ingezet om de uitval maximaal naar beneden te krijgen.

We gaan de uitval in de landbouw nooit op nul krijgen. De natuurlijke uitval is ook al een parameter en wordt in de cijfers ook niet meegenomen. Ik vind het spijtig dat de cijfers uit hun context worden gehaald of volledig niet in een context geplaatst worden. Dat maakt een sereen debat onmogelijk, terwijl ik denk dat het onderwerp dat wel verdient.

In die zin, minister, in welke mate zet u vandaag nog extra in op landbouwkundig onderzoek naar dierenwelzijn? Wordt de aandacht voor uitval in een bedrijf of bedrijfssysteem daarin meegenomen? Kunt u dat beamen, ja dan nee?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel voor de bijkomende vragen, collega's. De cijfers rond de ophaling op zich, kloppen. Dat is belangrijk om te bevestigen. Maar ik vind

het minstens zo belangrijk om te bevestigen wat collega Rombouts zegt, namelijk dat de uitval op bedrijfsniveau cruciaal is om de context van de cijfers juist te kunnen meegeven. Ik denk dat het niet voldoende kan worden benadrukt dat we dat in zijn totaliteit moeten bekijken. Ik wil dat verder meenemen, zoals gesuggereerd door collega Rombouts. In het verdere landbouwkundig onderzoek is dat altijd cruciaal.

Wat betreft de budgetten: de 8 miljoen euro slaat inderdaad op meerkosten, zowel voor de private als de professionele veehouders. Dat is belangrijk om mee te geven. Ook belangrijk om te onderstrepen is dat we in het gemeenschappelijk landbouwbeleid de kaart van dierenwelzijn trekken. Er wordt maximaal gewerkt aan het voorkomen ervan. Ik denk dat we het er allemaal over eens zijn dat het voorkomen van sterfte de essentie is. We werken samen met minister Weyts verder aan het dierenwelzijnslabel. Die samenwerking zit wel goed.

Wat de specifieke discussie rond het artikel betreft: er wordt door het kabinet Weyts verwezen naar een structurele samenwerking met het federale niveau. Ik heb het artikel hier bij. De consumptie moet omlaag, de samenwerking is er al, zegt de woordvoerder van minister Weyts, bevoegd voor Dierenwelzijn. "We werken ook samen met het FAVV om controles uit te voeren in de praktijk. Maar de belangrijke hefbomen in dit dossier liggen niet bij ons. We kunnen daarom geen grote statements doen. De Dierenwelzijnswet zou nog dit najaar landen, maar hij gelooft niet dat dit de sterfte op de boerderijen zal verhelpen. Het wordt geen Veeteeltwet." Dat is wat daar verder in wordt gepreciseerd.

De voorzitter: Mevrouw Almaci heeft het woord.

Meyrem Almaci (Groen): We kunnen natuurlijk à volonté citeren uit artikels. "Op het kabinet van Vlaams minister Jo Brouns, bevoegd voor Landbouw worden de cijfers betwist." Jo Brouns, kabinet Landbouw, de cijfers worden betwist, er worden geen andere cijfers in de plaats gegeven, zo staat het in het artikel in De Standaard. Daarom heb ik deze vraag gesteld. U mag verwijzen naar uw collega. Ik ben blij dat u daarnet hebt gezegd dat de cijfers wel kloppen.

Als het gaat over de samenwerking, is het inderdaad zo dat Michaël Devoldere heeft geantwoord dat er een samenwerking is met het federale agentschap, maar dat de belangrijke hefbomen niet bij ons liggen. Die liggen bij uw kabinet. Die liggen bij u. Als u een citaat geeft, moet u dat volledig geven.

In onze communicatie in dat dossier zult u dat ook zien, mevrouw Rombouts. Ik had een beetje de indruk dat we vandaag twee ministers hadden die wilden tussenkomen. Die passie voor de landbouw siert jullie. Maar net als we die landbouw willen blijven verdedigen, moeten dit soort cijfers omlaag, zelfs al stijgt proportioneel het aantal dieren. Het debat over hoe ver we blijven exporteren en hoeveel uitval we blijven aanvaarden, zal alleen maar aanzwengelen.

Als u daarnet passioneel begon over dat er een vernietiging is van varkens en dat dat allemaal niet klopt, gaat het over een communicatie binnen de meerderheid. Dat was een communicatie van minister Demir, die niets te maken heeft met de communicatie die wij vanuit Groen hebben gedaan op basis van een schriftelijke vraag. Totaal niet. Wij hebben geen enkele inhoudelijke communicatie gedaan over de vernietiging van gezonde varkens. Dat heeft minister Demir gedaan op de televisie in een bepaald programma. Er zit dus een haar in de boter in de meerderheid. Dat is het enige wat men kan vaststellen. Dat heeft niets te maken met de cijfers die wij hebben opgevraagd. Dat heeft collega Steenwegen gedaan. Wij zijn dan gaan puzzelen hoe het in elkaar zat.

Houd alstublieft de sanitaire ophaling in stand. Natuurlijk. Er is geen enkele reden om daarmee te stoppen. We moeten dat doen vanuit het oogpunt van volks-

gezondheid. Maar er is wel een eerlijke vraag in hoeverre de belastingbetaler dat surplus moet betalen. Daarvan zeg ik dat het heel bizar is. Ik weet niet waarom we dat zouden moeten blijven doen. In het kader van sensibilisering zou het zelfs heel gezond zijn om dat niet te doen. Dat is een concrete vraag.

Als het gaat over context: onze communicatie gaf verschillende cijfers: over het percentage van sterfte, over het aantal dieren dat werd opgehaald. Er zijn verschillende berekeningen gemaakt over de recipiënten van pluimvee. De context was zeer duidelijk in de vraag van de heer Steenwegen. Wij kunnen hier debatteren, maar het artikel van VILT geeft zelf aan dat in 2019 het sterftecijfer van biggen 15 procent was en dat er bij leghennen 7 tot 10 procent uitval is. Het bevestigt dus de cijfers die wij geven. De claims of projecties over context naar ons toe snijden geen hout. Ik denk dat het debat zich voornamelijk afspeelt binnen de meerderheid zelf.

Tenslotte zou ik er nogmaals toe willen oproepen, wat ik ook heb gedaan in dierenwelzijn, dat er rond deze thematiek een nauwere samenwerking komt met het kabinet-Dierenwelzijn en dat het niet enkel vanuit sanitair oogpunt en het FAVV wordt bekeken, maar echt vanuit het kruispunt van welzijn van boeren en welzijn van dieren. Nederland, waar ook een intensieve veeteelt is en waar men in de wetgeving heeft ingeschreven dat het natuurlijk gedrag van dieren het uitgangspunt zou moeten zijn, kan misschien inspiratie bieden.

Er is verwezen naar agressie. Welja, collega's, heel veel wetenschappelijk onderzoek – ik wil de artikels, de dossiers en de onderzoeken gerust geven, ik heb ze op mijn bureau liggen – toont aan dat agressief gedrag komt door de manier waarop dieren worden gehouden, getransporteerd enzoverder. Het is niet toevallig dat heel veel kippenhouders beginnen met de eieren gewoon op het eigen erf te laten uitkomen bijvoorbeeld en dat er een aantal evoluties gaande zijn binnen de landbouw waarbij men aan de slag gaat met die kennis die ondertussen wetenschappelijk wordt vergaard en met grote gevoeligheid voor dierenwelzijn. Dit is helemaal geen verhaal 'out of context' of tegen het ene of het andere. Integendeel, het is een vurig pleidooi om het beroep op te waarderen, mensen meer te laten betalen voor beter vlees en te zorgen dat de uitval van dieren daarbij daalt in plaats van stijgt. Want de evoluties zijn niet goed, laat ons daar ook eerlijk over zijn.

Het debat over context en wat ministers in het ene of het andere gremium vertellen, maakt nog duidelijker dat er in de meerderheid meer samenwerking nodig is. Ik herhaal nogmaals dat het debat over het landbouwmodel voor de toekomst een ongelooflijk cruciaal debat is. Ik kan daarbij alleen maar zeggen dat als we mensen goed vlees van bij ons willen laten eten – ik ben zelf vegetariër –, waarvan ik hoop dat de boer er ook goed voor wordt betaald en het dier in de best mogelijke omstandigheden kan leven, dan wordt het hoog tijd dat het dierenwelzijnslabel er komt. Het duurt al veel te lang.

Dat is het antwoord dat ik vandaag wilde geven. Ik hoop in ieder geval dat er geen artikels meer komen met claims die niet kloppen. Ik ben blij dat dat vandaag is rechtgezet. Ik hoop dat wordt nagedacht over de vraag wie er moet betalen en in hoeverre het sensibiliserend is als het surplus altijd maar door de belastingbetaler wordt betaald. Ik heb daar een heel uitgesproken mening over. Ik denk dat we met een goede samenwerking, duidelijke streefcijfers en regelmatig overleg tussen de kabinetten op dit thema echt nog wel vooruitgang kunnen boeken, want het hangt heel vaak af van individuele veehouders. Dat zijn niet mijn woorden, dat zijn de woorden in het artikel in VILT. Daar mag het niet van afhangen. Daarom moeten we een gezamenlijke doelstelling hebben en die doelstelling moet zijn dat dit beter kan en beter moet. Dat bewijzen de cijfers uit het buitenland.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de appelteelt in Vlaanderen – 321 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord. Hij heeft een vraag over de appelteelt in Vlaanderen ... in heel Vlaanderen?

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Haspengouw behoort ook tot Vlaanderen. *(Gelach)*

Ik heb inderdaad al gealludeerd, naar aanleiding van de toelichting van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB), op de problemen in de appelteelt. Het is inderdaad een probleem voor Vlaanderen, maar het is vooral een probleem voor onze regio Haspengouw.

In 2005 telde Vlaanderen nog bijna 1100 actieve appeltelers. Ondertussen is dat aantal teruggefallen met 40 procent, tot een kleine 650. De totale appelproductie viel in dezelfde periode terug van 330.000 ton naar 169.000 ton. Voor de provincie Limburg gaat het zelfs over een afname met bijna de helft. Het is dan ook logisch dat de sector, maar ook de regio, zich ernstig zorgen maakt over de toekomst van de appelproductie en -teelt. Er wordt gesproken over een masterplan voor de Vlaamse appelteelt, onder andere door de landbouworganisaties en door de specifieke fruitorganisaties, al dan niet als onderdeel van die landbouworganisaties.

Recent bereikte ons het bericht dat sommige appeltelers hun vruchten laten hangen. Een overaanbod op de wereldmarkt, lage verkoopprijzen en sterk gestegen kosten maken het amper interessant om dit jaar te plukken. Vooral de mindere appels, die bestemd zijn voor de industrie, blijven op dit moment hangen. Momenteel ligt de prijs voor deze industrieappelen rond de 10 cent, terwijl alleen al de pluk 8 tot 10 cent kost. Plukken is dus bijna net zo duur als de opbrengst, waardoor appeltelers zich genoodzaakt voelen hun vruchten te laten hangen.

Experts voorzien op basis van internationale cijfers een verdere daling van het appelareaal, dat de voorbije jaren al sterk afnam. Boerenbond deed enkele weken terug een oproep aan de Vlaamse supermarkten en de consument om fruit en vooral appels van Vlaamse bodem te kopen, wat uiteraard goed is, om zo de telers door moeilijke tijden te slepen. Maar de vraag is of dat volstaat. Ik denk het niet. Vooral appeltelers hebben het al jaren zwaar en door de oorlog in Oekraïne is hun positie nog slechter geworden, ook door de hele boycot met Rusland, alhoewel die meer impact heeft op de peren dan op de appels.

Vandaar de volgende vragen. Welke specifieke maatregelen denkt u te nemen om tegemoet te komen aan de diverse specifieke problemen in de sector? Ik wil nu even alluderen op wat u zelf vaak zegt, en ook de landbouworganisaties: landbouw is een economische sector. Ik ben het daarmee eens. Maar dan denk ik dat de appel ook een heel belangrijke economische sector is, en dat er ook gekeken moet worden hoe we daaraan tegemoet kunnen komen, eventueel met tijdelijke subsidiëring, in afwachting dat er overgegaan kan worden naar andere branches.

Gelooft u in een masterplan voor de sector? Ik weet dat er nogal snel met dat masterplan gegoocheld wordt. Dat zijn niet mijn woorden, dat zijn de woorden van de landbouw- en fruitorganisaties. Zo ja, hoe en wanneer zal dit masterplan tot stand komen?

Om de Vlaamse appelsector een toekomst te geven moet er iets gebeuren met de diverse onderdelen van de keten, van producent tot retail. Voorziet u een globale,

brede aanpak? Is daar al een gesprek over gevoerd met de andere leden van de keten, dus niet alleen met de fruittelers? Welke initiatieven zult u nemen in dat verband? Ik kijk uit naar uw antwoord.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, collega Vandenhove. Het is inderdaad een trieste vaststelling dat onze fruittelers de gevolgen moeten dragen van de geopolitieke spanningen. De Russische agressie tegen Oekraïne heeft de appelsector verder in crisis geduwd. Doordat ook alternatieve markten zoals Wit-Rusland werden gesloten, zorgde dit voor een overaanbod van vnl. Poolse appels op de Europese markt. Dit leidt dan weer tot gevoelige prijsdalingen. Bovendien zorgt de algemene stijging van energieprijzen in heel Europa ervoor dat ook de bewaarkosten op dit ogenblik uit de pan swingen.

De malaise in de appelsector is eigenlijk begonnen in 2014 toen Rusland een boycot invoerde voor Europese appels. Ook toen werd onze markt overrompeld met Poolse appels. Maar er is meer aan de hand. Als we daar nader naar gaan kijken, zien we namelijk dat consumenten onze lokale appels links laten liggen en buitenlandse rassen zoals 'Pink Lady' verkiezen. Bovendien zien we dat het areaal appels op 10 jaar tijd gedaald is met 22 procent, maar dat het areaal peren gestegen is met 25 procent. Het verschil in rendement is voornamelijk te verklaren aan de opbrengstzijde. Terwijl de appelteelt in Vlaanderen moeilijkheden heeft om zich te differentiëren van andere productieregio's in Europa, lukt dit voor peren wel.

Dit brengt me bij de vraag wat ik kan doen om deze sector te ondersteunen en wat er kan gedaan worden om deze sector economisch sterker te maken.

Er is nu reeds een tendens naar de aanplanting van hoogwaardige rassen. Het Departement Landbouw en Visserij ondersteunt actief onderzoek naar en aanplanting van nieuwe, beloftevolle rassen. Via de operationele programma's groenten en fruit krijgen de producentenorganisaties steun voor de bevordering van hun afzet. Enerzijds via promotieacties, anderzijds via acties om diverse verkoopplatformen te ontwikkelen.

Het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM) zet nu al in op – en blijft dat ook doen – campagnes om de consument te helpen kiezen voor appels van bij ons. De seizoenstart zet VLAM telkens extra in de kijker met een opvallende mediacampagne. Dit jaar investeerde VLAM in een radiocampagne die liep van 26 september tot 8 oktober. De hoofdboodschap luidde dat fruit van hier kopen goed is voor uw portemonnee én ook voor die van de teler. De spot is dus relevanter dan ooit.

Daarnaast inspireert VLAM het jaar rond met recepten en tips om aan de slag te gaan met ons hardfruit via de online kanalen – u wel bekend – van 'Lekker van bij ons'. In de nieuwsbrief van eind september trakteerde VLAM de abonnees nog op een appeltaartentema. Een schot in de roos, zo bleek, want op amper twee uur na het uitsturen werd er al achtduizend keer doorgeklikt op het topic.

Maar de Vlaamse markt is uiteraard niet voldoende om onze appeloogst optimaal te laten renderen. Daarom zijn ook inspanningen op onze exportmarkten van belang om onze appelsector verder te ondersteunen. VLAM biedt bijvoorbeeld aan exportbedrijven de kans om hun handelsrelaties te ontmoeten op vakbeurzen. Want geen contracten zonder persoonlijke contacten. Die persoonlijke relaties zijn echt cruciaal om de handel te stimuleren. Verder werkt VLAM continu aan het imago van onze fruitsector via buitenlandse vakmedia. Journalisten worden hier uitgenodigd om de troeven van onze sector te ontdekken en advertenties houden onze producten top of mind.

Het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) voorziet tenslotte verhoogde steun voor fruittelers die investeren in duurzame teelttechnieken en nieuwe beloftevolle fruitrassen aanplanten, om hun aanbod te diversifiëren. Daarnaast is er ook een subsidie mogelijk voor investeringen in oogstprotectie, bijvoorbeeld hagelnetten.

Tot slot, als minister van Landbouw ben ik natuurlijk in de eerste plaats bezorgd om onze telers. Mijn bevoegdheid als minister is echter niet oneindig. Ik kan, via het beleid, geen betere of stabielere prijs bekomen of garanderen voor onze telers, noch de supermarkten verplichten om Vlaamse appels in hun rekken te leggen.

Wel moeten we kijken waar we de positie van de appelteler in de keten kunnen versterken, zodat hij of zij niet meer gedwongen wordt om prijsnemer te zijn in onderhandelingen. Daarnaast moeten we durven nadenken over waar we met onze appelteelt naartoe willen in onze veredeling. Genetische verbeteringen kunnen niet alleen consumenten aan lekkerder fruit helpen, maar ook tegemoetkomen aan wensen vanuit supermarkten, de teelt, of de distributie. U verwees in uw vraag naar een masterplan voor onze appelteelt. Als dit masterplan als inhoud heeft om met alle belanghebbenden na te denken waar we op de lange termijn naartoe willen, dan zet ik daar met plezier mijn schouders onder. Crisissen bieden ook altijd opportuniteiten, dus deze opportuniteit moeten we zeker benutten. Ik kan ook meegeven dat ik concreet het overleg ben aangegaan met de sector in onze eigen mooie provincie en in Henegouw... sorry, in Haspengouw, u welbekend. Henegouwen hebben we nog niet geannexeerd, excuseer. *(Gelach)*

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): U moet zich daar niet voor verontschuldigen. Ik voel me vaak meer Henegouwer dan inwoner van sommige andere locaties in Vlaanderen buiten Haspengouw. *(Opmerkingen van Steven Coenegrachts)*

Laat dat duidelijk zijn. *(Opmerkingen en gelach)*

Bedankt voor uw antwoord, minister. Om op uw laatste bemerking in te gaan: ik denk dat het goed is dat er veel initiatieven zijn, maar vaak is het probleem dat ze langs elkaar gebeuren. Of u het een masterplan noemt of een ronde tafel, dat is eigenlijk voor mij een detail, een bijzaak. Maar ik denk dat het goed is dat er op een gecoördineerde manier gekeken wordt hoe we verder kunnen gaan met die sector.

U hebt gelijk in uw analyse. Er is natuurlijk de internationale context, met Rusland. Er zijn de energieprijzen. Maar ik denk dat we eerlijk moeten zijn: de crisis is veel fundamenteeler dan dat. Onder andere door het feit dat de consument de appels van hier links laat liggen. In die zin kijk ik ernaar uit dat u zeker bereid bent om daar structureel iets aan te doen, en te werken aan zo'n masterplan, of hoe het ook mag heten.

Ik denk dat we niet op korte termijn moeten werken. Ik heb er zeker en vast geen probleem mee – dat heb ik al ettelijke keren herhaald – dat er subsidies gaan naar landbouw, en fruit in het bijzonder. Maar het is altijd beter om die subsidies dan te gebruiken om een reconversie door te voeren, om iets fundamenteels te doen, dan om louter tussen te komen voor de telers, in dit geval.

Uiteraard hebt u gelijk met al die inspanningen die VLAM doet. Dat moet blijven gebeuren, maar daarmee gaan we deze crisis in de appelbusiness niet oplossen. Ik denk dat we effectief moeten inzetten op hoogwaardige gewassen. Daar hebt u gelijk in. We moeten kijken hoe we de concurrentie kunnen aangaan met het buitenland, vermits die appels van daar blijkbaar voor de consument aantrekkelijker zijn.

Ik denk dat we ook moeten kijken naar de klimaatfactoren. Ik denk dat er zich een aantal feiten voordoen – zeker in augustus, als gevolg van de klimaatverandering – met de appelteelt. Als u spreekt over hoogwaardige rassen, dan denk ik dat we ook met die klimaatfactor rekening moeten houden. Dat is trouwens een algemeen gegeven in de landbouw en fruitteelt, en dus zeker en vast ook hier. Laat ons wat dat betreft dus die richting uitgaan.

Ik wil nog twee dingen aanvullen. Ten eerste begrijp ik dat landbouwers hun appels laten hangen, uiteraard. Voor hen is dat een kwestie van kostprijs. Maar ik denk dat we moeten nadenken wat we kunnen doen naar, één, armoedeorganisaties toe. Ik denk dat het een heel goede zaak zou zijn als we daar ook een stuk op zouden inzetten. Met alle initiatieven die daarover bestaan, waarbij er ook acties zijn waarbij mensen met voedselbonnen bepaalde voeding kunnen aankopen, moeten we kijken of we mensen niet kunnen motiveren om in die richting te gaan. Ik geef toe: daarmee gaan we de crisis niet oplossen. Maar het zijn kleine dingen, en alle kleine dingen maken één groot.

Ten tweede denk ik dat het ook nuttig zou zijn dat u eens onderzoekt – als bevoegd minister, want daar bent u ook voor bevoegd – of het geen aanvulling kan zijn op de projecten van de Europese Unie. U weet dat de Europese Unie fruit subsidieert naar scholen toe. Het zou geen slechte zaak zijn om daarop in te spelen. Het zit in kleine dingen. Wij hebben – in een van mijn vorige levens en functies – ooit in Sint-Truiden een actie gedaan waarbij we zegden: fruitsap is bij ons appelsap. Nu kijken mensen bij fruitsap vooral naar appelsienen.

Ik denk dat we moeten zoeken naar een aantal kleine dingen, die alleszins voor een aantal mensen een mogelijke oplossing, of een aanvulling van een oplossing, kunnen bieden.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, collega Vandehove, voor uw aanvullende beschouwingen en uw aandachtspunten, die volkomen terecht zijn. Ik denk dat deze crisis ook op dat vlak een opportuniteit is. We nemen dat binnen de voedselstrategie, waar ik toch wel bijzonder veel aandacht aan hecht, mee. Ik denk dat voeding vandaag het verbindende verhaal kan zijn dat onze Vlaamse land- en tuinbouw nodig heeft. We moeten ook heel sterk inzetten op het voorkomen van voedselresten. We kunnen daarin perfect een plaats geven aan wat u daarnet suggereerde wat betreft het laten hangen van appels. Ook in het project 'Oog voor Lekkers', in relatie met scholen, hebben we daar de nodige aandacht voor.

Het is misschien ook belangrijk om mee te geven dat in de nieuwe gemeenschap-pelijke marktordening (GMO) ingezet wordt op onderzoek, op ontwikkeling, om zo te gaan naar nieuwe rassen, naar nieuwe markten. Ik denk dat dat ook een belangrijk onderdeel is van het GLB, dat hier nog eens onderstreept kan worden.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Dank u wel voor uw antwoord. Dus we zien elkaar tussen de appels van Haspengouw, en niet van Henegouwen. (*Gelach*)

De voorzitter: Smakelijk, zou ik zeggen.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de Europese natuurherstelwet – 398 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Collega's, minister, dit is iets theoretischer dan, laten we zeggen, de problematiek van de appelteelt in Limburg, in Haspengouw in het bijzonder, maar het is daarom niet minder belangrijk.

Iedereen weet dat het niet goed gaat met de Europese biodiversiteit, dat er heel want plant- en diersoorten bedreigd worden. De huidige natuurwetgeving blijkt onvoldoende toereikend. Dat bevestigen de cijfers alleszins. Sommigen – en ik ga niet speciëren wie – trekken dat immers vaak in twijfel. Om het tij te keren, en ook in het kader van de Europese Green Deal, heeft de Europese Commissie in juni een voorstel voor een natuurherstelwet geformuleerd. Als die natuurherstelwet er zou doorkomen, waarvan ik een groot voorstander ben, dan zou dat ongetwijfeld repercussies hebben voor de Vlaamse landbouwsector. Dan gaat het debat misschien weer beginnen van 'ja, maar Europese regio's zijn niet identiek'. Dat is correct, maar als er bepaalde normen worden gesteld, moeten wij natuurlijk ook proberen die te halen.

Alle lidstaten zouden in dit kader tegen 2030 maatregelen moeten treffen om minstens 20 procent van de ecosystemen op te knappen, niet alleen in natuurgebieden en mariene ecosystemen, maar ook in rivieren, landbouwregio's, bossen en stedelijke ecosystemen. Momenteel bevindt 81 procent van de Europese natuur zich in slechte toestand. Tegen 2050, wat niet meer zo lang is, moet alles hersteld zijn. De wet bevat ook resultaatsverbintenissen, zodat men daar ook rechtstreeks voor verantwoordelijk is. Dat lijkt me natuurlijk de essentie van deze kwestie.

De milieu- en natuurorganisaties reageren uiteraard verheugd. Dat was te verwachten. De Europese Commissie maakt zich ook sterk dat er voor elke euro die wordt geïnvesteerd in natuurherstel, minstens 8 euro terugkomt dankzij de voordelen die gezonde ecosystemen hebben op onze economie en onze gezondheid. Uiteraard reageren de landbouworganisaties minder verheugd. Dat lijkt me niet onlogisch. De nieuwe natuurherstelwet plaatst de Vlaamse landbouwsector inderdaad opnieuw voor nieuwe uitdagingen, naast stikstof, naast het mestactieplan (MAP), hoewel ze samenhangen. Sedert de jaren 70 neemt het aantal akker- en weidevogels zienderogen af. Boerenbond reageert bezorgd en roept zijn leden op actie te ondernemen. De belangenorganisatie geeft aan dat de intensivering van de landbouw inderdaad heeft bijgedragen tot de achteruitgang van de soorten, maar dat er ook andere redenen zijn, waarop landbouwers geen vat hebben, zoals verstedelijking, predatoren of de versnippering van het leefgebied. Dat is natuurlijk de traditionele discussie van 'niet wij alleen, ook anderen', of 'niet wij, de anderen'. In dichtbevolkte gebieden zoals Vlaanderen zou de natuurherstelwet moeilijk toepasbaar zijn. Het is nu 2022. We moeten natuurlijk niet klagen in 2040 of 2045 dat we die cijfers niet kunnen halen. Het is nu dat het moet gebeuren, en ik hoop dat we niet verzanden in de traditionele discussie van 'wij kunnen in Vlaanderen die Europese normen niet halen'.

De onzekerheid die de wet met zich meebrengt, weerhoudt jonge boeren ervan te investeren, wat nefast kan zijn voor een nieuwe generatie landbouwers. Ik ben het hier uiteraard mee eens, maar goed, dat is een niet onbelangrijke factor. Dat is ook de reden waarom de landbouworganisaties op dit moment al actie voeren. Zij vragen dat de wet wordt afgetoetst, vooral qua impact die er is op jonge boeren.

Minister, welk standpunt neemt u hierover in? Hebt u al een standpunt?

Hebt u al contact gehad met de Waalse collega? Hebt u al gesprekken gehad met de landbouworganisaties, in het bijzonder Boerenbond of Groene Kring? Vooral Groene Kring is natuurlijk een voortrekker als het gaat over de impact die deze maatregelen eventueel zullen hebben op jonge landbouwers.

De doelstellingen van de natuurherstelwet zijn ambitieus. Bent u van oordeel dat de doelstellingen kunnen worden gehaald om tegen 2030 minstens 20 procent van de ecosystemen op te knappen en tegen 2050 alles te herstellen? Wat is de verdere timing van het verloop van dit dossier? Het zou natuurlijk niet slecht zijn om hier in deze commissie ook een toelichting en een evolutie te kunnen krijgen. Mij lijkt dit op termijn immers een even belangrijk dossier te zullen worden als die van de stikstof en het MAP, die natuurlijk voor de heel korte termijn zijn, na de verklaring van de andere minister gisteren.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega Vandenhove, dank u wel. Uiteraard sta ik achter de ambitie om de biodiversiteit verder te verbeteren. Ik ben wel van mening dat het voorstel van de Europese Commissie een heel grote uitdaging is voor de landbouwsector, zeker in de dichtbevolkte regio die Vlaanderen toch is en waar er al een vrij grote druk is op de beschikbaarheid van grond. Ik ben dus wel wat bezorgd over de impact van het voorstel op de leefbaarheid van de landbouw, maar het blijft mijn ambitie te zoeken naar dat nieuwe evenwicht tussen onze omgeving, de natuur en de landbouw. Dat is toch wel een heel belangrijk uitgangspunt, dat ik ook heel graag altijd herhaal. Ik denk dat er vandaag op dat vlak een heel grote uitdaging ligt, die ik zelf ook wel als ambitie en als doel naar voren schuif. Als ik vragen krijg over de toekomstvisie op landbouw, is dat een van de belangrijke fundamenteën waarop moet worden gebouwd, vind ik zelf.

Ik blijf ook geloven dat we met innovatie en systeemaanpak die ambitie moeten kunnen waarmaken. Daarvoor moeten we samen met de sector aan de slag, op een manier die onderbouwd is door de wetenschap. We moeten daarbij ook aandacht hebben voor bezorgdheden van onze landbouwers en moeten er ook voor zorgen dat de voedselzekerheid toch wel gevrijwaard blijft. Een gelijk speelveld is daarbij ook een heel belangrijk aandachtspunt.

Uiteraard hebben onze diensten ook al contact gehad met de collega's in Wallonië. Ik stel op basis daarvan vast dat gelijkaardige bezorgdheden ook daar leven. Dat is ook wel belangrijk om nog mee te geven.

Mijn diensten werden ook zelf gecontacteerd door een aantal landbouworganisaties over dit voorstel. Daaruit bleek inderdaad dat er een heel grote bezorgdheid is omtrent dit voorstel. Zij vrezen dus nog meer druk op de bedrijfsvoering. Dit zal immers inspanningen vergen van de sector op het vlak van biodiversiteit.

Nogmaals, ik beaam dat de vooropgestelde doelstellingen ambitieus zijn. Ik begrijp ook dat de Commissie wil werken aan de verbetering van de biodiversiteit. Dat wil ik ook. Nogmaals, ik onderschrijf dat, maar het moet natuurlijk haalbaar blijven. Dat is dat evenwicht met de verbetering van de biodiversiteit. Die moet hand in hand gaan met een leefbare en rendabele landbouw. Daarom durf ik ook wel te zeggen dat ik mij wel zorgen maak als het erover gaat dat zomaar een-op-een in Vlaanderen haalbaar te maken. U hoort wel dat die 20 procent niet per lidstaat moet worden gehaald. Die doelstelling moet over de hele Europese Unie worden gehaald. Ik denk dat dat ook voor een stukje een hefboom of een hulp kan zijn.

Wat het verdere traject betreft: het voorstel van de Europese Commissie wordt besproken in de Raad. Dat zal gaan via de Raad Leefmilieu en zijn voorbereidende

werkgroepen. Mijn diensten zullen dus ook actief betrokken zijn bij de totstandkoming van de Vlaamse en de Belgische posities. Na een akkoord in de Raad moet er nog een akkoord worden gevonden met het Europees Parlement.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Minister, dank u wel voor uw antwoord. Ik had natuurlijk geen ander antwoord verwacht. Ik ben het er echter niet mee eens. Ik vrees dat we met die natuurherstelwet dezelfde weg opgaan als met een aantal andere doelstellingen en dossiers die vanuit Europa worden vooropgesteld. Ik spreek niet over 'opleggen', want in de discussies van de jongste dagen over het MAP hoor ik het woord 'opleggen' altijd gebruiken. Ofwel ben je lid van een club, ofwel ben je dat niet. Ik stel vast dat Vlaanderen alsmaar pleit voor uitzonderingen. U zegt dat de cijfers niet per regio zijn, maar globaal. Dat klopt. Als wij vragen stellen over de biolandbouw, dan is het antwoord hetzelfde. Stellen wij vragen over stikstof, dan is het antwoord ook hetzelfde. We hebben nu tijd. Het is nog niet 2050, maar in een mensenleven en ook in de politiek gaat dat zeer snel. Ik denk dus dat Vlaanderen nu toch eens anders zou moeten durven te reageren dan met 'goed, het is alleen maar Europa, wij moeten dat niet halen, wij zijn het wel eens met de algemene principes'. In die zin ben ik dus wel een beetje ontgoocheld in het antwoord. We moeten ervoor opletten dat we niet andermaal dezelfde weg opgaan. Nogmaals, het verschil is nu dat het nog een lange periode is. 2030 is natuurlijk wel dichtbij. 2050 is verder weg, maar Vlaanderen is ook zo'n beetje een specialist in het voor zich uitschuiven van die zaken. Als we die zaken kunnen uitstellen, dan zullen we dat ook daadwerkelijk doen. Ik zou u dus echt willen oproepen om daar echt ernstig werk van te maken, om rekening te houden met de normen die Europa voorstelt, niet oplegt.

Het argument van het wetenschappelijk onderzoek en de evolutie van de technologie horen we ook in elk dossier. Mijn visie daarop is dat dat een van de elementen is, maar niet het doorslaggevende element kan zijn, en dat dit veel te vaak wordt gebruikt in het Vlaamse landbouwbeleid om een aantal fundamentele problemen te lijf te gaan. Zo gaan we ze echt niet oplossen.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Collega Vandenhove, dank u wel voor deze vraag. Ik wil me daarbij aansluiten. Ik steun uw oproep om ambitieus genoeg te zijn.

Ik heb eigenlijk diezelfde vraag gesteld aan minister Demir: hoe volgt zij de evoluties op Europees vlak wat de natuurherstelwet betreft en hoe zal ze dat vertalen in het Vlaamse natuurbeleid? Minister, ze heeft toen heel duidelijk gesteld dat het heel slecht gaat met de natuur in Vlaanderen. Dat klopt natuurlijk ook. Als we kijken naar de rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO), dan zien we dat er eigenlijk maar één habitat in een gezonde toestand is. Er is dus nog heel veel werk aan de winkel. Ze heeft ook meegegeven dat ze van plan is om de richtlijnen die uit die natuurherstelwet komen, rigoureuus in het Vlaamse natuurbeleid in te schrijven.

Minister, hebt u overleg met uw collega hierover? Hoe zult u samen met haar ervoor zorgen dat we die Europese richtlijnen kunnen waarmaken? Ik hoop immers dat we toch niet hetzelfde verhaaltje zullen tegenkomen dat de ene minister de andere tegenwerkt. Ik denk dat niemand daarmee gebaat is, niet onze landbouwers en niet onze Vlaamse natuur. Welke afspraken maakt u hierrond? Voert u die maatregelen ook al proactief in in het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB)?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Ik ben absoluut een voorstander van overleg. Ik doe niet anders, iedere dag opnieuw. Ik heb het daarstraks al even gezegd: als we de biodiversiteit moeten verbeteren, dan moeten we daar inderdaad ambitieus in zijn. Er zijn verwijzingen geweest naar de diverse beleidsinstrumenten die belangrijk zijn daarvoor. Ik wil dat echter altijd doen in dat nieuwe evenwicht, in harmonie met een sector die voor mij een volwaardige economische sector is en waar de rendabiliteit wat mij betreft ook wel mag en moet vooropstaan. In die combinatie moet dat nieuwe evenwicht worden gevonden. Dat is onze ambitie, en daarvoor wil ik altijd blijven overleggen.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Ik denk dat de standpunten duidelijk zijn. Ik zou zeggen: werk eraan door en probeer vooral een concrete timing te maken. Laten we in dezen de Europese boot niet missen door andermaal te beginnen te schieten op Europese voorstellen of normen, maar laten we ons als Vlaanderen aanpassen, zoals dat wordt gevraagd en ook logisch is.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het aanpassen van de Pachtwet – 423 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Minister, het is een korte vraag, omdat er recent nog vragen zijn geweest over de Pachtwet. Er liggen nu een aantal dossiers op een hoop. Dat is eigen aan de politiek, ik neem dat niemand kwalijk. Blijkbaar zou op de tafel van de Vlaamse Regering een dossier over de Pachtwet liggen, tussen die hele hoop. Nu, de landbouwers wachten toch wel op de nieuwe Pachtwet. Voor deze legislatuur is immers een echte wijziging aangekondigd. Het Vlaams Parlement zou daar een grote rol in spelen en erbij betrokken worden, maar eigenlijk ligt het debat sinds juni vorig jaar helemaal stil. Buiten de hoorzitting is er niets meer gebeurd. Vandaar mijn vraag naar de recente politieke evoluties.

Minister, wat is de stand van zaken in dit dossier? Welke timing stelt u voorop voor het aanpassen van de Pachtwet? Kunt u een exacte timing geven? Dat moet niet de precieze dag zijn, maar toch minimum een bepaalde maand of drie maanden. Waarom blijft het oponthoud duren?

Welke rol zal het Vlaams Parlement nog spelen in dit dossier? Voorzitter, ik denk dat u daar als voorzitter van deze commissie een belangrijke rol in speelt, hoewel u de laatste weken en dagen andere bekommernissen hebt dan de Pachtwet. *(Opmerkingen van de voorzitter)*

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega Vandenhove, in januari van dit jaar heeft collega Crevits in deze commissie nog aangegeven dat het de bedoeling is dat de hervorming van de Pachtwet deze legislatuur een feit is. Dit is evident want, zoals u zelf aangeeft, hebben we dat afgesproken in het regeerakkoord. Daarin staat trouwens ook zeer concreet wat de contouren zijn van de hervorming van de pachtwetgeving: het moet een slimme hervorming zijn, met onder meer de nadruk op schriftelijk contracten en evenwichtigheid tussen de rechten en plichten van de partijen, maar steeds met respect voor de vrije teeltkeuze van de pachter.

De gesprekken binnen de meerderheid om tot een volledig uitgewerkt tekstvoorstel van decreet te komen op basis van een bevraging van alle betrokken actoren zijn nog steeds gaande. Dat we hiervoor iets langer de tijd nemen, is voor mij van ondergeschikt belang. Voor mij is het wel belangrijk dat er tegen het einde van de legislatuur een kwaliteitsvolle gewijzigde pachtwetgeving is. Dat is de ambitie van de meerderheid en daar wordt hard aan voortgewerkt.

Het Vlaams Parlement in het algemeen en deze commissie in het bijzonder zullen vanzelfsprekend als decreetgever ten volle hun rol kunnen spelen. Eenmaal de teksten in het parlement zijn ingediend, zult u er dus samen met de collega's uw licht over kunnen laten schijnen.

De voorzitter: Mijnheer Vandenhove, om u gerust te stellen en in aanvulling van wat de minister gezegd heeft, kan ik u meedelen dat we, ondanks andere besloomingen, gisteren tot een definitief akkoord gekomen zijn om de Pachtwet af te ronden. We zullen deze, volledig volgens de procedure, met advies van de Raad van State, zoals het hoort, straks indienen in het parlement. Het zal binnenkort hier op het bord verschijnen. Ik denk dat ik dit mag zeggen, namens de collega's van de meerderheid, waarmee we goed hebben samengewerkt om tot dit voorstel te komen. We zitten echt in de finale fase, we hebben al dikwijls gedacht dat we er waren, maar nu zijn we er.

De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Dank u, voorzitter. Misschien moet u eens vaker antwoorden, dan krijgen we meer concrete antwoorden.

Minister, ik dank u voor uw antwoord.

De voorzitter: Mevrouw Coudyser heeft het woord.

Cathy Coudyser (N-VA): Ik kan alleen maar bevestigen dat we inderdaad onze tijd hebben genomen om tot een goed Pachtdecreet te komen binnen de contouren van het regeerakkoord en op basis van de conceptnota die we ingediend hebben. We zijn gisteren effectief geland met een akkoord. Dat wordt eerstdaags ingediend, en ik kijk uit naar de parlementaire procedure.

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Ik heb daar weinig aan toe te voegen. Er wordt nog een beetje gevijld aan de tekst, mijnheer Vandenhove. We hopen u zo snel mogelijk de juiste tekst te bezorgen. We zullen met veel plezier naar het applaus luisteren dat u ons daarvoor zult geven.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): We wachten af maar ik ben er zeker van dat het nu komt. U zou nu natuurlijk kunnen zeggen, collega Coenegrachts: 'Is dat geen getelefoneerde vraag?'. Maar goed, ik zit in de oppositie.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het stageverslag 'Koolstofverdienmodellen in de landbouw' van de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij – 492 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Een paar weken geleden, half oktober, publiceerde de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij (SALV) een stageverslag rond koolstofverdienmodellen in de landbouw, dat werd opgesteld door een bio-ingenieur in opleiding van de UGent. Het stageverslag bevat enkele relevante passages over de toekomst van de koolstoflandbouw in Vlaanderen en de mogelijke moeilijkheden die opduiken om er een robuust verdienmodel van te maken voor onze landbouwers.

Het is belangrijk dat we boeren belonen en stimuleren om aan koolstoflandbouw te doen. De vraag is hoe je bij de vergoeding van die ecosysteemdiensten moet kiezen voor een resultaatgerichte of een inspanningsgerichte aanpak. In het eerste geval moeten de emissiereducties daadwerkelijk gestaafd kunnen worden, in het tweede geval belonen we sowieso voor de geleverde inspanningen. Beide methodes hebben voor- en nadelen, en de auteur suggereert dat een ideaal scenario het best ergens in het midden landt.

Tot op heden is er een prille koolstofmarkt in opgang. Denk aan initiatieven zoals het platform Claire. Dat is een vrijwillige markt waar certificaten verkocht worden aan bedrijven en organisaties die zich geroepen voelen een deel van hun emissie te compenseren. De verwachting is dat dat in de toekomst wel wat stringenter zal worden, dat daar meer dwang zal zijn voor verschillende sectoren om te compenseren. Dan zal de landbouw een aantrekkelijke partner worden om die diensten aan te leveren.

In het kader van de Commissie Vlaamse Energie- en Klimaatplan bezorgde het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) ons ook al eens een inkijk in de systeemanalyse die het verricht rond koolstofmarkten en suggereerde het een aanzet tot een regulerend kader. Vrijwillige private initiatieven kunnen we uiteraard alleen maar toejuichen, maar het lijkt ons nuttig dat de overheid toch wat krijtlijnen kan uitzetten zodat er een duidelijk speelveld is, een permanentiecriteria, het vermijden van dubbeltellingen en ook koolstoflekkage. In het najaar zou ILVO nog met verdere concrete aanbevelingen voor de Vlaamse context komen.

Minister, ik neem aan dat u ook kennis hebt genomen van het verslag. Welke beleidsaanbevelingen kunt u daaruit distilleren?

Hoe staat u tegenover die vergoedingsschema's? Inspanningsgericht of resultaatgericht? Een combinatie van beide? Wat is volgens u een goede blauwdruk om naar een goed model te gaan?

Hoever staat het concreet met die roadmap van ILVO met aanbevelingen? Hebt u die al ontvangen? Wat zijn daar dan nieuwe klemtonen?

Hoe ziet u de ontwikkeling van een mechanisme voor een Vlaamse koolstofmarkt? Moet daar op Vlaams niveau een regelgevend kader voor uitgewerkt worden? Nemen we zelf die regie of moet dat eventueel Europees verder gecheckt worden?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Zoals ik al eerder aangaf: wanneer het over klimaatverandering gaat, zijn er wat de landbouwsector betreft een aantal belangrijke zaken, minstens drie.

De landbouwers zijn door de grote impact die weerspatronen en klimaatverandering hebben op hun bedrijfsvoering, een van de belangrijke slachtoffers van de klimaatverandering. Maar tegelijkertijd zijn ze natuurlijk ook, zoals elke economische sector en ook de burger, wij allemaal, mee verantwoordelijk voor de uitstoot van broeikasgassen. Maar in tegenstelling tot die eerste twee kan de landbouwsector CO₂ uit de lucht halen en stockeren in de bodem. Daarmee vormt ze dus ook een belangrijke oplossing bij de klimaatuitdaging.

Het opvangen en opslaan van koolstof is een vorm van publieke dienstverlening die onze landbouwers leveren aan de maatschappij. Hiervoor kunnen landbouwers hun gemaakte kosten of gedeelde inkomsten niet altijd doorrekenen in hun prijs, waardoor er naar alternatieve vergoedingswijzen moet worden gekeken.

Modellen waarbij andere bedrijven hun eigen uitstoot compenseren via landbouwers die koolstof afvangen en opslaan, kan er daar zeker een van zijn. Zoals u ook vermeldde, zijn er vandaag reeds private initiatieven op dat vlak. Daarbij wil ik wel opmerken dat we ook hier oog moeten hebben voor de potentiële trade-offs, bijvoorbeeld inzake toegang tot grond voor jonge landbouwers.

Het komt in eerste instantie uiteraard de initiatiefnemers van dergelijke vergoedingssystemen toe om een keuze te maken tussen het inspanningsgericht, resultaatgericht of hybride model. Die keuze heeft impact op de manier van monitoring, rapportering en verificatie en de hiermee gepaard gaande kosten van het systeem en ook wie de kosten en risico's moet dragen, de nauwkeurigheid, de administratieve last voor de landbouwer en de kosten voor de wetenschappelijke onderbouwing ervan. Al deze aspecten moeten goed afgewogen worden door de betrokken initiatiefnemers.

De roadmap die ILVO in samenwerking met het departement in het kader van het project LIFE CarbonCounts opmaakt, zal worden opgeleverd in februari 2023.

De doelstelling van die roadmap is het definiëren van gemeenschappelijke doelstellingen voor 'carbon farming', gedragen door een brede groep stakeholders, en het in beeld brengen van obstakels en actiepunten voor het opschalen van carbon farming in Vlaanderen.

In de komende maanden wordt de roadmap verder uitgewerkt via een enquête en workshop in samenwerking met een dertigtal organisaties die actief zijn rond carbon farming, waaronder onderzoeksinstellingen, beleidsmakers, private actoren, middenveld-, landbouw- en sectorale organisaties.

De klemtonen zullen liggen op het beheer van koolstoflandbouwsystemen, de structurerende principes die gevolgd worden, de organisatie van betalingen en afspraken omtrent communicatie en claiming van de 'carbon farming'-resultaten door kopers.

Wat uw slotvraag betreft, wil ik er graag op wijzen dat we vandaag al vanuit de overheid initiatieven aan het nemen zijn. Dit jaar konden landbouwers al experimenteren met de pre-ecoregeling koolstofopslag in de bodem. Vanaf volgend jaar wordt dat een volwaardige en nog veel ruimere ecoregeling, die landbouwers stimuleert om op het bedrijf nog meer in te zetten op koolstofopslag in de bodem.

Ongeacht of het om publieke dan wel private systemen gaat, ze zullen staan of vallen met monitoring, rapportering of verificatie en dit gestoeld op een wetenschappelijke onderbouwing. Een sluitend borgingssysteem is voor ons dus ook onontbeerlijk.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Minister, ik begrijp uit wat u zegt dat u er voorstander van bent dat de landbouw daarop inzet en dat we op zoek gaan naar verdienmodellen. Maar mijn vraag ging eigenlijk meer in de richting van de vraag of we daar dan op termijn niet een regelgevend kader moeten rond maken, om te vermijden dat het een soort aflatenhandel wordt, waardoor er allerlei verschillende private systemen met eigen regels tot stand komen. We hebben bijvoorbeeld op het evenement van Milcobel een toelichting gekregen waaruit bleek dat boeren zich tien jaar moeten engageren en maar zes jaar worden vergoed. Bij andere systemen zal dat wellicht een andere regeling zijn. Er is ook de discussie dat de landbouw zelf een inspanning moet leveren in het kader van het Vlaams Energie- en Klimaatplan. Kun je dan als sector al inspanningen beginnen te verkopen aan andere sectoren die compensaties zoeken of moet je eerst focussen op de eigen compensaties van uitstoot, inherent aan landbouw, nog overblijven?

Mijn vraag is eerder of er op termijn een regelgevend kader nodig is om al die prille initiatieven wat te stroomlijnen en of dat op Vlaams dan wel op Europees niveau moet worden aangepakt.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Ik begrijp dat onder het Franse voorzitterschap een basiskader is uitgewerkt voor een reglementering rond de koolstofopslag. Het is beter dat dat op Europees niveau gebeurt en dat het als basis dient voor het kader per lidstaat, dus ook voor Vlaanderen.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Ik heb geen verdere bedenkingen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het nieuwe mestactieplan – 496 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de opmerkingen van de Europese Commissie met betrekking tot de maatregelen tegen nitraatuitspoeling in het strategisch plan voor het gemeenschappelijk landbouwbeleid en de samenhang met een volgend mestactieplan – 502 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het zevende Mestactieplan en de afstemming met het gemeenschappelijk landbouwbeleid – 513 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Voorzitter, minister, collega's, ik zal de inleiding kort houden na de verklaringen van minister Brouns gisteren. Een aantal dingen zijn achterhaald als die informatie klopt. Dat hoor ik dan wel uit uw mond, en in

welke mate daarover overleg is geweest. Het zevende Mestactieplan (MAP 7) is enkele weken geleden aangekondigd. In De zevende dag liet minister Demir optekenen dat het om een georganiseerd lek zou gaan nadat de landbouworganisaties inzage hadden gekregen in de plannen. De reactie was heel fors. Ze waren verbijsterd dat ze niet betrokken waren bij de totstandkoming, en enkel geïnformeerd werden. Minister Demir kwam daar dan op terug en sprak over een voorstel en mogelijkheid tot overleg.

Op de inhoudelijke punten van de landbouworganisaties zal ik niet te diep ingaan. Ze betwijfelen of de voorgestelde ingrepen in het MAP 7 goed zijn voor de land- en tuinbouw. Sommige gewassen zouden niet meer kunnen en sommige teelten zouden verboden worden. De rendabiliteit en de economische belangen van de sector komen daardoor in het gedrang. In tegenstelling tot de oorspronkelijke plannen van de minister – al dan niet uitgelekt – waar nog kon over worden gepraat, is er te weinig aandacht voor de technisch-wetenschappelijke onderbouw. Dat argument komt telkens weer.

Oorspronkelijk zou men overleg plegen. De minister heeft gezegd dat ze de zaken wil omdraaien. Ik vind dat een goede strategie. Ze laat de landbouworganisaties zelf met een voorstel komen, op voorwaarde dat de vooropgestelde doelen gehaald worden en dat daarvoor garantie bestaat.

Mijn aangepaste vragen zijn de volgende. Minister, begrijpt u de frustraties van de landbouworganisaties? Ongetwijfeld.

Is het correct wat uw collega Demir gisteren in de media verkondigde? Denkt u dat dit een goede aanpak is? Denkt u dat op die manier effectief tot het resultaat kan gekomen worden waarbij de landbouworganisaties niet of niet helemaal of meer tevreden zullen zijn? Hoe krijgen we de sluitende garantie dat aan de normen waaraan voldaan moet worden, effectief voldaan wordt?

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Voorzitter, de doelstellingen zijn bekend. De doelstellingen rond waterkwaliteit zijn al zeer lang bekend. We werken er al lang aan met zes voorgaande mestactieplannen. Hoe dichtbij we zijn, daar valt over te discussiëren, maar ik denk dat we er nog een eind van zijn, ondanks alle inspanningen, ook van de landbouwsector zelf. Het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) is ons belangrijkste instrument.

In de observatiebrief op het eerste ontwerp stonden heel wat kritische bemerkingen van de Europese Commissie rond nitraat. Volgens de Commissie lagen ze sterk in de lijn van het bestaande MAP. Daarom betwijfelt de Commissie ten eerste dat deze strategie voldoende zal zijn om, gegeven de huidige situatie, de doelstellingen te halen.

We hebben gisteren kennisgenomen van de nieuwe werkwijze om tot MAP 7 te komen. We moeten dat overleg alle kansen geven. Hopelijk komt er een gedegen en goed voorstel uit, dat de doelstellingen binnen bereik brengt. U hebt zelf in de pers aangegeven dat voor u zo'n plan resultaatgericht moet zijn. Het moet twee zaken combineren: de vooropgestelde doelen inzake waterkwaliteit halen en de rendabiliteit van de land- en tuinbouw verzekeren. Ik wou u vragen welke concrete maatregelen u ziet, maar ik stel voor dat we het overleg eerst de kans geven om tot voorstellen te komen en dat de politiek zich daar nu even uit terugtrekt.

Mijn tweede vraag blijft wel overeind. Er is enerzijds heel de oefening rond MAP 7 en anderzijds het Vlaams Strategisch Plan. Idealiter voeren we een geïntegreerd beleid over de beleidsdomeinen heen. Hoe zullen we het parcours rond MAP 7 en het Vlaams Strategisch Plan GLB elkaar laten versterken? Het GLB zou eerstdaags

moeten worden afgeklopt. Heel wat lidstaten zijn ons al voorgegaan; ik lees dat via de Twitteraccount van de commissiesecretaris, die ons dat telkens heel trots meldt.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Mijn vraag gaat inderdaad over de relatie tussen het MAP en het GLB. Enkele weken geleden was er een gedachtewisseling over het GLB. Tijdens deze gedachtewisseling is nauwelijks gesproken over het nieuwe MAP. De afgelopen weken kregen we dan de hele heisa rond het zogenaamde uitlekken van het MAP. De minister had een nieuwe versie voorgelegd aan Europa en dat was daar niet zo heel tevreden mee. Ook de landbouworganisaties staan op hun achterste poten over de voorstellen in dat MAP. Ze waren niet betrokken. We konden het allemaal volgen in de pers.

De voorstellen van minister Demir aan Europa waren geënt, zo zei ze in de pers, op de stroomgebiedbeheerplannen, goedgekeurd door de Vlaamse Regering in juli. In die plannen wordt uitgegaan van de doelstelling om 10 procent van de waterlopen proper te krijgen, terwijl Europa eigenlijk 100 procent vraagt. Dat is een aanzienlijke discrepantie. We moeten de discussieteksten bij MAP 7 die de minister aan Europa heeft overgemaakt in dat licht zien. Minister Demir stelt voor dat de sectoren zelf een voorstel op de tafel leggen. Dat is nieuw.

Minister, bent u het ermee eens dat er bijkomende grondige inspanningen vanuit de landbouwsector en dus een sterke bijsturing van het mestbeleid nodig zijn om de waterkwaliteit in Vlaanderen te verbeteren? Moeten die grondiger dan in de stroomgebiedbeheerplannen?

Bent u bereid om vanuit de mogelijkheden binnen het GLB hieraan mee te werken? Bent u bijgevolg bereid het Vlaams GLB af te stemmen op de inspanningen en resultaten die, hopelijk, zullen voortkomen uit het overleg met de landbouw- en milieuorganisaties?

Bent u het met me eens dat er dringend nood is aan een toekomstgerichte visie op de landbouw in Vlaanderen? Bent u bereid deze visie op te stellen? Hoe zult u samenwerken met minister Demir om de toekomst van de landbouw veilig te stellen?

Wat is uw idee over de voorgestelde methodieken? Was u hiervan op de hoogte? Werd met u teruggekoppeld dat de landbouw-, milieu- en natuurorganisaties samen aan zet zouden zijn? Ik las in de krant dat de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) de gesprekken faciliteert vanuit de landbouwadministratie.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega's, natuurlijk begrijp ik – en niet ik alleen – de grote frustratie en zorgen van de landbouworganisaties én van de landbouwers, en van de groente- en aardappelverwerkende bedrijven. De maatregelen die waren opgenomen in het voorstel van MAP 7 zijn zeer verregaand en zouden een grote impact hebben op de rendabiliteit van de Vlaamse landbouw. Maar ook het gebrek aan voorafgaand overleg roept heel wat vragen op. Intussen komt er nu toch overleg, collega Coel. Dat is heel goed en we moeten het alle kansen geven om te komen tot een gedragen beleid. Dat heeft voor mij twee belangrijke doelen: de waterkwaliteit verder verbeteren en de eigen Vlaamse duurzame rendabele voedselproductie alle kansen geven.

Eerst en vooral moet er over het nieuwe mestactieplan overleg opgestart worden met de verschillende partijen. Uit de berichtgeving kunnen we opmaken dat dit met een zo ruim mogelijke groep zal gebeuren: met de landbouwsector, maar ook

met wetenschappers, met de betrokken middenveldorganisaties en overheidsdiensten. Men zal de dubbele doelstelling voor ogen houden bij het nieuwe gedragensplan. Dat moet voor mij kaderen in de nieuwe voedselstrategie. Daar ligt voor mij de toekomst van onze land- en tuinbouw.

Ik wil inderdaad een resultaatgericht plan dat wordt opgesteld vanuit de praktijk, ik herhaal het, dus in overleg met de sector in functie van die dubbele doelstelling. In het verleden hebben we altijd een overleg gehad binnen de Opvolgingscommissie Mestactieplan, de groep OMAP, zoals dat heette. Ik deel de mening van collega Coel dat het niet de bedoeling is dat wij hier concrete maatregelen naar voren gaan schuiven, maar dat we dat overleg alle kansen moeten geven en het vertrouwen hebben dat zij met die dubbele doelstelling aan de slag gaan.

U vraagt of ik het eens ben met de grondige inspanningen die nog nodig zijn vanuit de landbouwsector en er dus een sterke bijsturing van het mestbeleid nodig is. Ik ben het ermee eens dat we samen de waterkwaliteit in Vlaanderen verder moeten verbeteren. Dat is absoluut nodig. En, ja, ik ben het er ook mee eens dat ook de landbouwsector daarin verdere inspanningen zal moeten doen. Die wil dat ook doen, net zoals de rest van onze samenleving. Het mag gezegd worden dat naast de landbouw, die er inderdaad een groot aandeel in heeft, voor meer dan 40 procent de gezinnen zelf, wij allemaal, en onze industrie verantwoordelijk zijn voor onze waterkwaliteit. Die verantwoordelijkheid moeten we ook samen opnemen.

In deze context vind ik het belangrijk om te wijzen naar de inspanningen van het verleden. Collega Coel heeft er ook al naar verwezen. Uit de voorbije plannen zijn ook al inspanningen voortgekomen. We beseffen dat we er nog niet zijn. Dat is zo. Dat mag ook gezegd worden. De doelstelling is immers om naar maximaal 5 procent zogenaamde rode MAP-meetpunten te gaan. Daar zijn we vandaag nog ver van verwijderd, dat klopt, al geloof ik dat het huidige beleid, dat tenslotte nog niet lang loopt, wel degelijk verbetering zal aantonen. Het laaghangend fruit is echter weg. De inspanningen die nu gevraagd worden, zullen nog een groter effect hebben op de bedrijfsvoering van de landbouwers dan de reeds gekende maatregelen. Daarom is het net heel belangrijk om het overleg met de sector zo breed mogelijk aan te gaan. Zij moeten mee geloven in de maatregelen, want zij moeten ze uitvoeren in hun bedrijfsvoering, elke dag opnieuw.

Ik kom tot de relatie met het GLB. Aan de opmaak van het GLB is een heel lang en intensief traject voorafgegaan. Zo werd reeds in het najaar van 2018 een klankbordgroep opgericht, bestaande uit landbouworganisaties, milieu- en natuurorganisaties, verschillende entiteiten van het beleidsdomein Omgeving, het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) enzovoort. De klankbordgroep is veertien keer samengekomen, met een zwaartepunt in het najaar van 2020, waar alle voorstellen voor GLB-interventies werden voorgelegd.

Bovendien was er in 2019 en 2020 ook een maandelijks administratief overleg tussen mijn beleidsdomein en het beleidsdomein Omgeving, over het GLB Strategisch Plan. Het is dus een heel stevig en goed onderbouwd plan dat inspeelt op de diverse noden die er in Vlaanderen zijn.

Belangrijk om aan te stippen is dat het GLB meer is dan een zuiver nutriëntenbeleid. De doelstellingen van het GLB zijn heel divers en omvatten onder andere het werken aan een milieuvriendelijkere landbouw. Het verder verduurzamen van de landbouw is toch wel een rode draad in het GLB. Minstens zo belangrijk zijn echter de doelstellingen betreffende een eerlijk inkomen voor de landbouwers, het verhogen van hun competitiviteit en het versterken van hun positie in de keten. We zijn absoluut voorstander van een geïntegreerd beleid en een maximale afstemming van de verschillende beleidsinitiatieven maar we kunnen niet enkel inzetten op de doelstelling van de Nitraatrichtlijn.

In het Vlaamse ontwerp van Strategisch Plan dat voorligt voor goedkeuring door de Europese Commissie, zijn heel wat maatregelen opgenomen die een impact zullen hebben op de waterkwaliteit. Het gaat dan over ecoregelingen en agromilieu-klimaatmaatregelen, waarin expliciete voorwaarden gesteld worden met het oog op een vermindering van input van zowel meststoffen als gewasbeschermingsmiddelen. Zo zijn daar onder meer ecologisch beheerd grasland, eenjarige bufferstroken, biologische landbouw, precisielandbouw, beheerovereenkomsten en dergelijke meer.

Anderzijds zijn er maatregelen waar er ingespeeld wordt op een duurzaam nutriëntenbeheer. Hiertoe behoren onder meer de een- en meerjarige ecoteelten, maatregelen rond bodemorganische koolstof en de ecoregeling vruchtafwisseling met vlinderbloemigen.

Ook in de 'conditionaliteiten' worden er verschillende maatregelen in kader van de waterkwaliteit opgenomen, onder andere de naleving van de uitrijregeling, het verbod op mestspreading langs waterlopen en het inzaaien van vanggewassen.

Ook via het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) wordt er ingezet op een verbetering van de waterkwaliteit. Dat kan bijvoorbeeld via steun voor precisielandbouw of voor een compostkeerder, of via niet-productieve investeringen zoals de aanleg van kleine landschapselementen die dienst doen als buffer.

Dan was er uw wekerende vraag, mevrouw Schauvliege, over een toekomst-gerichte duurzame visie op de landbouw in Vlaanderen. Ik ben het daar zeker mee eens, en ik heb niet alleen het gevoel maar we zien het aan de verschillende instrumenten die op tafel liggen dat landbouw in de omgeving in Vlaanderen de laatste tijd aan belang wint. Als we dit decennium bekijken, denk ik dat er weinig periodes geweest zijn waarin we zoveel aandacht hebben geschonken aan die o zo belangrijke sector in Vlaanderen die plaatsvindt in de omgeving. Ik heb al vaak gezegd dat landbouw een van de weinige sectoren is die zo afhankelijk is van zijn omgeving en dus ook met respect moet omgaan met zijn omgeving om daarin te kunnen werken.

Als men gaat kijken naar de visie die u van mij vraagt, vind ik het belangrijk – ik heb het daarstraks al gezegd maar ik herhaal het heel graag – dat bij het zoeken naar dat nieuwe evenwicht tussen landbouw en zijn omgeving, waar natuur en biodiversiteit een heel belangrijke rol in spelen, ik heel sterk geloof in de lokale, Vlaamse voedselproductie. Die moet duurzaam zijn maar moet ook een zekere rendabiliteit genereren. Dat kan voor mij de verbindende boodschap zijn. Daar wil ik heel sterk op inzetten.

We krijgen daarin een eerste heel mooi moment in de voedseltop, waar een aantal heel belangrijke pijlers naar voren worden geschoven zoals gezonde, duurzame en veilige voeding en het voedselsysteem binnen de ecologische grenzen, veerkrachtige voedsel economie, waarbij we veel meer dan vandaag moeten streven naar een correcte prijs voor onze Vlaamse land- en tuinbouwer, en de relatie tussen de burger en de boer en de maatschappelijke maar ook de economische waardering.

De basis hiervoor zijn een aantal instrumenten en het regeerakkoord, waarin heel uitvoerig wordt verwezen naar het belang van de transformatie die we moeten maken. Het regeerakkoord stelt heel duidelijk dat we onze land- en tuinbouwers alle kansen moeten geven om hun job verder uit te voeren. Dat is uiteraard cruciaal binnen het nieuwe GLB. Via de voedselstrategie die eind deze maand zal worden voorgesteld op de Vlaamse voedseltop zullen we die visie verder vormgeven en de handvatten bieden aan onze landbouwers en spelers om van die toekomst samen een succes te maken.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Aangezien mijn vraag vrij direct ging over MAP 7 en alle problemen daarrond, heb ik een antwoord gekregen. Er komt inderdaad een overleg of een poging om zowel de natuurorganisaties als de landbouworganisaties rond de tafel te brengen. Ik denk dat dat een goede aanpak is. Ik hoop alleen dat we eruit geraken en vooral dat we de doelstellingen halen die we moeten halen.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Minister, dank u voor uw toelichting. Ik wil eerst vooropstellen dat uiteraard ook onze fractie een toekomst wil en ziet voor de sterke landbouwsector die we hebben en de economische cluster die daarrond hangt. Laat daar geen twijfel over bestaan. We moeten dat natuurlijk binnen de grenzen van ons leefmilieu vormgeven.

In de vraag over de Natuurherstelwet van collega Vandenhove heeft hij al aangehaald dat we in Vlaanderen sterk zijn in het op Europees niveau enthousiast regelgeving en aanscherpingen ervan goedkeuren, meestal met alle partijen, uiteraard op één uitzondering na, maar als het dan zover is om dat op dat niveau tot uitvoering te brengen, wringt het schoentje soms. Ik denk dat we de engagementen die we hebben genomen uiteraard moeten proberen te realiseren en dat de opdracht zal zijn om naar een goed evenwicht te gaan. Ik hoop dat die nieuwe methode op relatief korte termijn tot succes leidt, dat we naar een sterk MAP 7 kunnen gaan en dat we alle instrumenten die we hebben in het GLB Vlaams Strategisch Plan in functie van het realiseren van die doelstellingen maximaal kunnen gebruiken.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, het klopt dat ik elke keer opnieuw de vraag stel naar uw visie op duurzame landbouw en welk traject u daarvoor wilt opzetten, maar ik krijg dan ook altijd hetzelfde antwoord: 'We zijn goed bezig, ook al zeggen ze van niet. Eigenlijk ben ik daarmee bezig.' Dan verwijst u naar lopende initiatieven, naar een nieuwe voedseltop. De hele heisa van de afgelopen weken in de pers naar aanleiding van MAP, naar aanleiding van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS), toont echter toch net aan dat jullie naast elkaar aan het werken zijn en dat het superbelangrijk is dat de Vlaamse Regering met één stem spreekt en vanuit één visie vertrekt.

Welke stappen gaat u nu concreet zetten om daaraan te werken? Hoe zult u samen met uw collega daarrond initiatieven nemen? Kunt u mij nu eens exact vertellen wat u ter zake van plan bent? U hebt daar immers eigenlijk niet op geantwoord. Ik hoor dus graag van u welke initiatieven u concreet gaat nemen om die visie op te stellen. En gelieve niet opnieuw te verwijzen naar alle mogelijke initiatieven die lopen en die daar mogelijkerwijze toe zouden kunnen bijdragen, want dat is nu niet mijn vraag. Het is net de vraag om dat eens te bundelen en daar één lijn in te zetten.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Voorzitter, ik ben tevreden dat er ook in deze commissie vragen over MAP 7 worden gesteld, maar uiteraard is MAP 7 de bevoegdheid van minister Demir. U zei daarjuist dat er actuele vragen zijn. Ja, normaliter en als ze wordt goedgekeurd, stel ik deze namiddag een actuele vraag aan de bevoegde minister, maar het zal iets anders zijn. Ik ben blij dat die vragen hier worden gesteld. Die vragen zijn natuurlijk ook een beetje achterhaald doordat men toch het overlegmodel hanteert, waarschijnlijk onder druk van alles en iedereen. Men had beter eerst het overlegmodel gehanteerd, om pas dan de confrontatie aan te gaan. Los van wie er ook heeft gelekt – misschien werd het

gelekt door de minister zelf, niemand weet dat –, moet men toegeven dat wat op tafel lag waanzinnig, absurd en doldwaas was. Ik denk dat de meeste mensen in deze commissie het met mij eens zijn, u ook. Ik zou u kunnen citeren. U hebt gezegd dat dat geen basis kan zijn om een overleg te organiseren. Die 6 meter afstand, dat niet oogsten in september, die teelten die eventueel worden verboden: ik vraag mij af in wiens koker dit eigenlijk is ontstaan. Ik heb de indruk dat er daar in de administratie milieuactivisten zitten.

Zeg ik dan dat er niets moet gebeuren? Neen. Er moet inderdaad iets gebeuren, maar zoals de heer Dochy al een paar keer heeft gezegd, ook gisteren nog, dacht ik, in De afspraak: de implementatie en de resultaten van MAP 6 zijn nog niet bekend en zullen ongetwijfeld nog zorgen voor een verbetering. Ook ik ben een groot voorstander van technische vooruitgang, zowel in het stikstofdossier als in het dossier van MAP 7. Het is echter altijd hetzelfde. Er is vervuiling, er zijn nitraten, men heeft het over de waterkwaliteit, maar dat komt niet alleen van de landbouw. Collega's, ik weet niet of jullie dat weten, maar 400.000 gezinnen zijn nog niet aangesloten op de riolen. 400.000 gezinnen. Daar wordt nooit over gesproken. Altijd wordt de landbouw met de vinger gewezen. Ook durf ik mij nog niet voor te stellen wat sommige bedrijven allemaal lozen in beken, in waterlopen en ik weet niet wat allemaal. PFOS (perfluorooctaansulfonaat) en PFAS (poly- en perfluoralkylstoffen) zijn bij toeval aan de oppervlakte gekomen, omdat er de Oosterweelwerken waren. Anders wisten we nog niets. Natuurlijk, de milieu-inspectie is onderbemand, ik weet dat ook wel, maar mochten er bij sommige bedrijven of bedrijfsterreinen of in de haven van Antwerpen serieuze, grondige controles worden gedaan, dan denk ik dat we zouden schrikken van wat er daar allemaal gebeurt. Het is dus niet alleen de landbouw die schuldig is.

Ook ik was blij gisteravond te vernemen dat er nu toch een overleg wordt georganiseerd met alle actoren. Collega's, ik weet wel dat ook ik het soms scherp stel, maar het moet soms scherp worden gesteld. Het wordt soms zo gesteld, maar het is niet zo dat landbouw, natuur en milieu de facto vijanden van elkaar zijn. Ik denk dat de landbouwers en de ministers de afgelopen jaren, de afgelopen decennia al heel wat inspanningen hebben gedaan, onder andere wat de waterkwaliteit betreft. Ik hoor hier nu dat de meeste partijen hier eerst eens moeten nadenken voor ze in Europa op het groene knopje drukken. Collega Coel gebruikt dat nu als een nieuw verdedigingsmechanisme. Ik had dat ook al gezien op de Twitterpagina van de medewerker van minister Demir. Het is nu eigenlijk de schuld van hun eigen partijen, die in Europa op het groene knopje duwen, die in 1991 de Nitraatrichtlijn goedkeurden en bij alle verscherpingen die er de jongste tijd zijn geweest, automatisch op het groene knopje drukken. Dat geldt voor de meeste partijen die hier zitten, onze partij uitgezonderd. Dat dit als verdediging wordt gebruikt, vind ik allesbehalve, maar ik begrijp wel dat minister Demir een beetje in moeilijkheden zit. Op nog geen jaar tijd heeft ze de hele landbouwgemeenschap tegen zich in het harnas gejaagd. Ook bij de bevolking is er echter steeds meer ongenoegen en onbegrip over dergelijke zotte, dwaze maatregelen. Men kan immers wel zeggen dat men de landbouw gaat afbouwen en de varkensstapel gaat afbouwen en dit en dat gaat doen, maar wie had er gedacht dat we ooit in een dergelijke energiecrisis zouden geraken, waar er een mogelijkheid van een black-out is, waarbij we plots zonder energie komen te staan? Over een jaar, over twee jaar, over drie jaar zitten we misschien zonder voedsel. Collega's, dat mogen we niet vergeten. Wie gaat er dan zorgen voor ons voedsel? De Zuid-Amerikaanse landen, waar er geen enkele beperking is? Wij leveren veilig en kwaliteitsvol voedsel.

Wat ook door niemand, of door weinig mensen, in rekening wordt genomen, zijn de jobs die daaraan vasthangen. Het gaat niet alleen om die tienduizend landbouwers en hun gezinnen, het gaat om honderdduizenden jobs. Wij, West-Vlamingen, weten wat het betekent om ook de groentetuin van Vlaanderen te zijn, met de verwerkende industrieën, de Ardo's van deze wereld. Dat zijn tienduizenden

mensen die in die verwerkende industrie zitten. Ik kom dus niet alleen op voor de landbouwers, maar ook voor de mensen wier job ervan afhangt.

Er is iets dat mij altijd een beetje intrigeert. Minister, ik zit hier al een tijdje. Een van de opdrachten van het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM) was altijd het promoten van de export van landbouwproducten, het promoten van de landbouw, met het zoeken naar verre markten om nog meer te kunnen exporteren. Iedereen was daarvoor. Ik zou voorstellen dat iedereen alle tussenkomsten van zichzelf eens naleest toen het ging over de export van landbouwproducten en de rol van VLAM. Wat gaan we nu doen? Een derde, de helft van onze landbouw, de helft van onze export zomaar wegdoen? Dat zijn topproducten. We staan daarvoor bekend in de hele wereld en we gaan dat met één pennentrek wegdoen. Ik vind dat verschrikkelijk. Niemand spreekt daar echter over. Niemand denkt daarover na. Men heeft het over het halveren hiervan, maar houdt geen rekening met de impact daarvan.

Voorzitter, ik ga meteen stoppen, want mijn tijd is waarschijnlijk om. Ik moet natuurlijk ook nog wat overhouden voor deze namiddag. Ik ga u echter wel citeren deze namiddag.

Niemand houdt daar ooit rekening mee. Men zegt dat de waterkwaliteit moet verbeteren, maar men staat er niet bij stil dat er duizenden en duizenden en duizenden jobs van afhangen. Ik zou dus toch willen vragen om daar in de mate van het mogelijke rekening mee te houden. Hetzelfde geldt voor de stikstofkwestie, waarbij werd beloofd een socio-economische impactstudie op te leveren. Waar blijft die studie? Ik heb die nog altijd niet gezien.

Minister, ik heb enkele concrete vragen voor u. De samenwerking tussen u persoonlijk en de minister van Omgeving is hier al door een paar collega's aangehaald. Was u eigenlijk op de hoogte van de voorstellen van mevrouw Demir die vorige week de pers hebben gehaald? Was u op voorhand, voor ze de pers haalden, door uw collega ingelicht over die voorstellen? Wist u op voorhand dat die eraan kwamen of niet? Ik zou dat toch graag eens willen weten.

Verder wil ik van u de garantie vragen dat u er als minister van Landbouw voor zorgt dat deze waanzinnige voorstellen die vorige week zijn gelect, ook na het overleg niet meer op tafel komen. Ik ben echter wel bereid, net zoals iedereen hier, denk ik, om dat overleg een kans te geven.

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Ik vond het ook ongelukkig dat een sneuveltekst is besproken met de Europese Commissie alvorens men dat met de sector deed, maar sinds gisteren kunnen we die pagina omdraaien en kijken we uit naar het overleg. Dat overleg moet rekening houden met de waterkwaliteit. Ik denk dat niemand hier iets anders zegt. We willen allemaal dat die waterkwaliteit verbetert. We kunnen dat inderdaad niet alleen in de schoenen van de landbouw schuiven. Je hebt de gezinnen, je hebt ook gewoon de weersomstandigheden, die een belangrijke rol spelen in de uitspoeling van gewassen.

Wat ik echter miste in wat ik heb gelezen, is een strategische visie op voedsel in onze regio. Het is toch belangrijk om dat hardop te zeggen. Die strategische visie moet meer zijn dan het romantische idee dat wij in Vlaanderen alleen maar in staat moeten zijn om onszelf te voeden. Ik denk dat dat niet meer realistisch is. Ik denk dat we samenhangen in een wereldmarkt, en vooral in een Europese markt, en dat we onze voedselstrategie dus ook daarop moeten afstemmen.

Wat ik jammer vind, is dat we al heel lang werken met heel veel generieke maatregelen. Ik ga nu wat specifiek in op wat ik heb gelezen. We beschouwen

Vlaanderen van de Westhoek tot Riemst op dezelfde manier, en elke teelt op dezelfde manier. We moeten ook wel erkennen dat elke bodem anders reageert en voor elk gewas een andere uitspoeling met zich meebrengt. Daar zou wel wat meer diversificatie in mogen komen.

Als wij aan landbouwers vragen om delen van hun areaal niet meer te gebruiken voor omzet, voor teelten, dan vind ik dat we hen ook moeten compenseren, dat we hen meer moeten beschouwen als een partner om die natuur te realiseren, om mee die natuur te onderhouden en aan te planten, maar daar ook een correcte vergoeding voor moeten geven, zodat het beheren en aanplanten van natuur zou worden geïntegreerd in het businessmodel van landbouwers.

Dat lijken me uitgangspunten te zijn die natuurdoelstellingen en economische doelstellingen met elkaar zouden kunnen verzoenen. Natuurlijk, dat is voor het overleg, en ik kijk uit naar wat er daar gebeurt.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Collega's, ik wil aansluiten bij deze vraagstelling. Een aantal collega's hebben al verwezen naar de doelstellingen. Het is duidelijk dat er doelstellingen zijn die moeten worden bereikt. Maar er zijn verschillende doelstellingen. Het is de opdracht van Vlaanderen om ervoor te zorgen dat we een leefbare, duurzame landbouw en voedingsketen hebben en dat we trots mogen zijn op wat we hebben. We moeten, met andere woorden, van daaruit vertrekken. We moeten vanuit hun krachten bekijken hoe we samen de doelstellingen die er in het geheel zijn, bereiken. We kunnen ons op dat vlak geen oogkleppen permitteren, noch in de ene, noch in de andere richting.

Minister, ik wil u hartelijk danken voor uw antwoord. Ik zal niet ingaan op de voorgestelde of eventueel toekomstige maatregelen. Daarover zullen we het debat ongetwijfeld nog voeren. Het was duidelijk, ook vanuit de sector zelf, dat de manier waarop en de maatregelen die werden voorgesteld, niet de weg doorlopen waarop je samen zaken kunt realiseren. Ik heb vernomen dat er wordt voorgesteld om met de sector rond de tafel te zitten. Dat is heel belangrijk. We hebben er in het verleden, al heel lang, op aangestuurd om samen met hen dit proces te doorlopen. Ik ben blij dat die stap nu effectief wordt gezet om met de sectoren rond de tafel te zitten. Maar ik hoop dat het overleg echt serieus wordt genomen. Het had al moeten gebeuren, maar ik hoop dat het overleg nu echt alle kansen krijgt.

Minister, ik wil u nog even de volgende vraag stellen. Ik had ook een vraag ingediend aan de bevoegde minister Demir, omdat ik het debat ook heel graag ten gronde in de commissie had gevoerd, maar bij dezen al een vraag aan u, minister. Bent u op de hoogte van het verdere verloop van het traject? Bent u daarbij betrokken geweest? We lazen gisteren in de krant dat de bal naar de milieu- en natuurorganisaties wordt gespeeld en: 'Als ze niet overeengekomen ga ik zelf alsnog met een voorstel komen.' Vandaar mijn oproep om het overleg serieus te nemen. Maar hoe gaat het georganiseerd worden? Wie is erbij betrokken? Hoe wordt het in stelling gebracht? Bent u daarbij betrokken? Bent u daarvan op de hoogte, ja of neen? Hoe moet ik daarnaar kijken?

Als laatste element wil ik stilstaan bij een argument dat ik vele malen op Twitter heb zien verschijnen en waar ik klaarheid rond wil hebben. Europa maakt richtlijnen. En inderdaad, Europa stelt een aantal doelstellingen op. Alle partijen die binnen Europa de rol mee opnemen om meer duurzaamheid, bijvoorbeeld in waterkwaliteit, te realiseren, hebben die doelstellingen mee goedgekeurd. Maar we moeten wel correct blijven. De maatregelen die daarvoor nodig zijn, komen niet van Europa. Europa zegt dat niet. Ik heb al verschillende malen de gelegenheid gehad om mee debatten te voeren en actieplannen op te maken. Dat komt niet van Europa. Alle voorstellen die vorige week op tafel werden gelegd, komen niet

van Europa. Dat zijn voorstellen en zaken die vanuit een bevoegde minister naar voor worden geschoven. De manier waarop we de weg afleggen, collega's, is bijzonder belangrijk. Laat er ons de nodige tijd en sérieux aan geven om tot goede maatregelen en voorstellen te komen, met de sector. De waterkwaliteit is niet alleen, zelfs allesbehalve, afhankelijk van de landbouw. Dat moeten we ons goed realiseren. En we moeten ook op de andere thema's inzetten. Maar als we over de landbouwsector spreken, doen we dat beter niet over hen, maar het best met hen.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Bedankt, collega's, voor dit uitvoerige debat over een heel belangrijk thema. Ik kan alleen herhalen dat we – wat bij vele collega's terugkomt – de gedeelde ambitie en zorg hebben over de omgeving in Vlaanderen, over natuur, over de waterkwaliteit, over onze biodiversiteit. We moeten een nieuw evenwicht zoeken, middels overleg. Ik ben dan ook heel tevreden dat we opnieuw die weg zijn ingeslagen om door middel van overleg te komen tot een Vlaamse, duurzame, rendabele voedselproductie. Ik hoor dat bij de meeste collega's terugkomen en ik onderschrijf dat.

Collega Rombouts maakte een belangrijke opmerking omtrent Europa. Dat is ook zo. Als je gaat vergelijken met andere lidstaten, dan zie je dat Europese doelen vaak op een andere manier vertaald kunnen worden. Het is belangrijk om dat mee te nemen in het komende overleg, waarin we inderdaad betrokken zijn. Ons departement is uitgenodigd. Dat is uiteraard goed en noodzakelijk. Er zullen afspraken worden gemaakt over hoe dat verder concreet zal verlopen. De eerste terugkoppeling van gisteren heb ik nog niet gekregen, maar ze schuiven mee aan tafel, en dat is, uiteraard, heel goed.

Heel concreet, collega Sintobin, ik heb die informatie ongeveer gelijktijdig gekregen met de sectoren, denk ik. U vroeg wanneer wij de tekst hebben gekregen. Dat was denk ik de dinsdag voor het herfstreces, dus ongeveer gelijktijdig met de sector.

Ik wil het nogmaals herhalen, collega Schauvliege. Ik denk dat u mij wel begrijpt. Ik heb wel degelijk een visie voor ogen, waar we echt wel aan werken. Ik kan alleen maar herhalen dat ik heel sterk geloof dat voeding een heel belangrijk verbindend verhaal kan zijn voor onze omgeving, voor natuur en landbouw. Ik geloof daar oprecht in.

Maar daarnaast hebben we heel wat instrumenten – dat is nu eenmaal zo – om die duurzame landbouw in zijn omgeving hier concreet vorm te geven. Die instrumenten passeren hier bijna wekelijks de revue, en dat is ook goed. Het GLB is daar een heel belangrijk onderdeel van. Maar dat zijn allemaal stuk voor stuk fundamenteën die moeten inschuiven in die duurzame toekomststrategie en -visie.

En hoe doen we dat? We kunnen dat alleen maar doen middels overleg. Dat is wat we nu de laatste weken opnieuw geleerd hebben: overleg, overleg, overleg. Ik ben de eerste, en ik zal altijd de eerste zijn, om die hand uit te steken, om dat te doen middels overleg. Ik heb het al zo vaak gezegd. We zijn met Vlaanderen een zakdoek groot. We worden hier geconfronteerd met uitdagingen, die in andere regio's in de wereld minder spelen, omdat men daar wat meer ruimte heeft. Zo voel ik het heel vaak aan.

Maar ik zie het ook als een opportuniteit, als een kans, om samen met de sector, om samen met heel de keten, om de ambitie te mogen hebben om deze regio in de wereld uit te bouwen tot de meest duurzame op vlak van voedselproductie. Dat is mijn ambitie. Dat is een visie waar ik samen met u en met anderen aan wil blijven werken.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Toen ik de vraag indiende, wist ik niet dat dat zou leiden tot deze mate van debat.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): In wil misschien nog kort even ingaan op de nuanceringen die zijn aangebracht rond wat wel en wat niet van Europa komt. Ik denk dat we ons inderdaad niet moeten wegsteken achter wat er op Europees niveau beslist wordt, of dat als paraplu gebruiken. Maar ik denk wel dat we zelf consequent moeten zijn met hetgeen we daar goedkeuren. Het zijn doelstellingen, inderdaad, en hoe we ze dan realiseren, dat moeten we op het niveau van de lidstaten uitwerken.

Maar het is ook niet zo dat dat vrijblijvende doelstellingen zijn. Je wordt daar ook op aangesproken. Je hebt inbreukprocedures. Je hebt milieuverenigingen die die doelstellingen ook afdwingen via de juridische weg. Dat kan tot dwangsommen leiden. Je hebt dingen zoals derogaties die worden toegekend vanuit Europa, die al dan niet in vraag worden gesteld. Je ziet dat een aantal andere lidstaten nu hun derogatie dreigen te verliezen, of zelfs niet meer aanvragen omdat ze de doelstellingen niet gaan halen. Dus zo vrijblijvend is dat toch allemaal niet.

Er is ook sprake van dat men een soort van conditionaliteit zal inbouwen. Als je je doelstellingen niet haalt, heeft dat misschien repercussies op middelen die je van Europa al dan niet kan krijgen. We moeten daar toch niet te licht over gaan, niet om als paraplu te gebruiken, maar wel vooral om te beseffen dat we met zijn allen die doelstellingen moeten realiseren, uiteraard in overleg met de sector, en met het economisch belang van die sector ook voor ogen, maar ook wel met het besef dat de doelstellingen op termijn wel degelijk gehaald zullen moeten worden.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, ik kan u in heel veel volgen, als u zegt dat u wilt gaan voor duurzame landbouw en samen en weet ik veel wat. Maar dat is natuurlijk net het grote probleem: dat het blijft bij die grote woorden, een beetje holle slogans. Ik denk dat we echt – en dat is ons pleidooi van bij de start – moeten verder gaan dan dat, en dat concretiseren. U moet zeggen wat we in Vlaanderen zien als duurzame landbouw, dat heel concreet maken, dat echt in een goede, concrete visie gieten, en daar dan het hele instrumentarium – waar het hier in de commissie en ook in de commissie Leefmilieu vaak over gaat – op afstemmen. Wat we nu doen, is het omgekeerde. Wij houden het, en u houdt het, bij holle slogans, waar iedereen zich wel een beetje kan achter scharen.

Dat wordt niet concreet, en dan wordt er gediscussieerd in de richting van end-of-pipemaatregelen en instrumentarium. Maar zo komen we er niet. Dat hebben de discussies van de afgelopen weken heel duidelijk bewezen. Dus ik roep nog een keer op om echt werk te maken van een concrete vertaling van die holle woorden. Goed bedoelde woorden, daar ben ik van overtuigd, maar die moeten concreet worden.

Je moet weten waar we naartoe gaan, en dat weet de landbouwer op dit moment niet. Daar moeten we werk van maken. En pas als dat concreet wordt, als daar draagvlak voor is, dan zal dat instrumentarium goed uitgewerkt kunnen worden. Dus ik roep u nogmaals op om daar werk van te maken, samen met uw collega, want ik blijf toch wel de indruk hebben dat dat samen ook blijft bij goede intenties. Dat zou ook echt concreet vorm moeten krijgen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.